

CONCURSUL DE ARHITECTURĂ

+ De ce după 27 de ani nu avem clădiri publice reprezentative din punct de vedere arhitectural în România? + Ședințele CTATU + De ce e greu de organizat un concurs „bun”

Colegiul Director:

arh. Șerban Sturdza

președinte

arh. Bogdan Traian Bogoescu

vicepreședinte cu probleme legislative

arh. Raluca Munteanu

vicepreședinte cu probleme profesionale

arh. Ana-Maria Goilav

vicepreședinte comunicare și imagine

arh. Emil Ivănescu

vicepreședinte cu probleme organizatorice

arh. Iulius Cristea

trezorier

Board editorial:

Senior Editor:

Șerban Sturdza

Director:

Ana-Maria Goilav

Redactor-șef:

Constantin Hostiuc

Prezenta apariție editorială a fost realizată cu sprijinul direct al doamnei prof. dr. arh.

Ana Maria Zahariade

Publicație a Ordinului Arhitecților din România, Filiala București. Se distribuie gratuit membrilor Filialei București.

Adresă: Str. Academiei nr. 18-20, Sector 1, București, tel. 303.92.26, www.oar-bucuresti.ro

Materialele scrise și fotografiile pot fi trimise pe adresa oarbuc@rdsmail.ro, cu mențiunea „pentru revista A&B”.

Întreaga responsabilitate pentru conținutul materialelor revine semnatărilor articolelor.

Design&DTP: Purple Horse

Arhitecții și Bucureștiul = ISSN 1584-5613

ISSN-L 1584-5613

#58 M C U P R I N S

editorial

Teodor Frolu

De ce după 27 de ani nu avem clădiri publice reprezentative din punct de vedere arhitectural în România? 03

actualitate

Reluarea concursului pentru Piața Matache 05
„Noul MNIR” anulat 05

Raluca Munteanu, Ana-Maria Goilav

Ce este și la ce folosește programul de dezvoltare profesională continuă 06

Mihai Medvedovici

Workshop-ul București – Pentru un oraș rezilient 07

CTATU

Constantin Hostiuc

Ședințele CTUAT 08

concursul de arhitectură

Ana Maria Zahariade

De ce e greu de organizat un concurs „bun” 12

OAR

Șerban Țigănaș

Concursul de arhitectură, o specie delicată 18

Dan Clinci

Argument pentru concurs 22

arhitecții

Florian Stanciu / Iulia Stanciu

„O lume care are vocația concursului are și cultul calității” 26

Marius Miclăuș

Concursul ca bună stare profesională 34

invitatul OAR

Raphael Zuber

*A chance to build, but also to make statements
O șansă de a construi, dar și
de a formula manifeste* 40

autoritatea publică

Gheorghe Pătrașcu

Concursul de arhitectură între fetișizare și necesitate 44

Adrian Bold

Tehnici neinvazive în terapia de grup 48

Teodor Frolu

DE CE DUPĂ 27 DE ANI NU AVEM CLĂDIRI PUBLICE REPREZENTATIVE DIN PUNCT DE VEDERE ARHITECTURAL ÎN ROMÂNIA?

Extinderea Conservatorului din București către Cișmigiu este, poate, cel mai bun exemplu al eșecului nostru comun din ultimii 27 de ani de libertate. Nu știu când a fost realizată și pe ce bani. A apărut deodată în fața casei ce înconjoară Parcul Cișmigiu. O apariție care te face să te întrebi cum au ajuns Conservatorul și statul român să construiască o clădire fără niciun fel de identitate într-o zonă premium a orașului? Cum poate accepta un așezământ de elită al școlii românești o excrescență banală ce îl va defini ca instituție și prezență în oraș pentru cel puțin 100 de ani de aici înainte? Oare conducerea Conservatorului, sau cei care țin în mână investițiile la Ministerul Învățământului nu au vizitat un alt conservator din Europa? Cum vrem să-i convingem pe muzicienii români de elită să rămână apropiați de școala românească de muzică și să ducă mai departe tradiția? Și, până la urmă, cât de important este pentru un tânăr mediu în care învață, muncește și creează? Ne punem aceleași întrebări și despre școlile vocaționale, dar și despre toate celelalte școli, despre centrele culturale, bibliotecile naționale sau de cartier, universitățile tehnice sau artistice, despre toate spațiile unde se formează oameni.

Știu că au fost și mai sunt multe inițiative pe această temă, dar am reușit foarte puțin, din păcate. Ce putem face, totuși? Oare partenerii noștri din Europa (că tot sărbătorim anul acesta 10 ani de frăție) nu au trecut prin situații similare? Poate nu e nevoie să reinventăm roata, ci să ne uităm, pur și simplu, în jurul nostru. De exemplu, Institutul Britanic de Arhitectură (Royal Institute of British Architects - RIBA) avea pe agendă, acum câțiva ani, această temă: „THE VALUE OF GOOD DESIGN”. Am găsit-o foarte ușor pe site-ul lor (decă a rămas o prioritate!), încadrată de alte două capitole importante: politici publice și reforma procedurii de achiziții. Ceea ce m-a surprins, trebuie să recunosc, este că această campanie a început abia în 2011. Doar cu 6 ani în urmă a devenit RIBA îngrijorată de calitatea designului pentru instituțiile publice? Se pare că da! Oare de ce?

Ne spune președintele RIBA de atunci, Ruth Reed: „Există un mare pericol ca, din dorința de a eficientiza costurile la construcții publice, să neglijăm partea de proiectare, iar acest lucru duce, în final, la pierderi mult mai mari și diverse decât cele de bani. Dacă într-adevăr suntem preocupați să îmbunătățim calitatea vieții, acest lucru nu se poate obține decât printr-o arhitectură înțeleaptă și responsabilă, de bună calitate.”

Dacă englezii se pricep la ceva foarte bine, în afara de arhitectură, desigur, este la abilitatea de a comunica. Așa că mi-am permis, cu regulile de rigoare, de a cita sursa (site-ul www.architecture.com/RIBA), să folosesc din plin experiența lor și, mai ales, felul în care deconstruiesc ei această temă, din punct de vedere economic și social.

„Good design improves quality of life” – arhitectura bună influențează calitatea vieții. Calitatea vieții nu este doar un concept teoretic sau un slogan politic fără substanță. Este principalul obiectiv în dezvoltarea urbană și în orice program de construcții publice sau private, valabil atât pentru dezvoltatorul imobiliar, cât și pentru administrația locală. Ce înseamnă îmbunătățirea calității vieții în România de azi, din perspectiva investițiilor publice? Nu cred că este lămurit acest concept din punct de vedere practic, așa cum nu pare să fie clar nici ce înseamnă proiectare de calitate în arhitectură. Să ne ducem să căutăm tot la englezi, să vedem ce spun definițiile RIBA.

„Școlile bine proiectate facilitează predarea și acumularea de cunoștințe, având un impact pozitiv în comportamentul și formarea elevului”. Buna arhitectură pentru școli începe de la confortul pe care trebuie să-l asigure pentru un mediu prielnic învățării, pornind de la lumina naturală și ventilația adecvată și terminând cu capacitatea de a inspira, estetic și creativ. Cum punem la treabă designul, ca școala să devină un loc în care copiii să vină cu plăcere și să se simtă inspirați?

Când vorbim despre construcția de locuințe, proiectare de bună calitate înseamnă și construcția unei vecinătăți sau chiar a unei comunități – la nivel de master plan. Avem oare și pentru spațiile publice instrumentele NECESARE pentru această mediere dintre public și privat, astfel încât prin proiectare să oferim o soluție de tip win-win ce va rezista în timp, va aduce valoare imobiliară proprietății și acceptare publică? În aceste cazuri, este mai puțin vorba de legislație, cât de dezvoltarea unei culturi urbane, de colaborarea cu administrația, precum și cu ceilalți jucători implicați în dezvoltarea urbană (operatorii de servicii, constructorii, producătorii de materiale de construcții și tehnologie etc). Avem un limbaj cât de cât comun, și mai ales aceeași înțelegere a conceptului de calitate a vieții.

Când vorbim de designul de spitale, o arhitectură de calitate devine factor determinant în procesul de însănătoșire și de recuperare a pacientului. Studiile RIBA ne arată că 87 % dintre cadrele medicale consideră calitatea proiectării factor determinant în asistența medicală pe care o pot oferi. 74% dintre asistente declară că în alegerea unui job este esențială calitatea designului și a condițiilor de muncă. 90% dintre directorii de spitale consideră că un spital bine proiectat este un cadru mai prietenos și creează o relație mai bună între personalul medical și pacient – condiție obligatorie în procesul de însănătoșire. Și, nu în ultimul rând, printr-un design de calitate se evită contaminările, atât de îngrijorătoare în acest moment în sistemul medical românesc.

Cred că este important să vizităm un pic și cele două capitole ce flanchează tema „The value of good design”. Primul capitol este despre relația cu autoritățile. Fără o bună înțelegere din partea investitorului de bani publici a beneficiilor aduse de arhitectura de calitate și a felului în care ele influențează direct calitatea vieții, este greu de crezut că situația actuală se va schimba prea curând. Un astfel de obiectiv nu poate fi atins decât după câțiva ani de „construcție”. Această sarcină ne revine în integralitate nouă, arhitecților, și pentru asta trebuie să punem la bătaie resurse financiare și umane serioase, ca pentru un edificiu de seamă.

Al doilea capitol, extrem de important, este denumit de către RIBA reforma procedurilor de achiziții publice. Aici, și ei se inspiră din experiența altor state europene, Franța și Germania. Nu vreau să intru în detalii, din lipsă de spațiu, dar mi-a atras atenția ceva în mod special: obligația ca șeful de proiect pentru orice construcție publică să fie un arhitect. Complicat lucru, într-o societate care considera de curând oportun ca arhitectul-șef să nu fie neapărat de profesie arhitect. Trăim într-o lume a paradoxurilor. De altfel, și Anglia de astăzi pare la fel: o țară extrem de pragmatică și economic savvy decide, dintr-o dată, să meargă în sensul opus regulilor economice, și, în ciuda avertismentelor experților, face o alegere emoțională și populistă de tip Brexit.

Cred că a sosit momentul ca breasla arhitecților să facă din definirea și explicarea conceptului de proiectare de arhitectură de calitate una dintre prioritățile României, alături de cea de protecție a patrimoniului. Iar acele inițiative pornite deja din mai multe direcții să fie consolidate într-o strategie pragmatică și consecventă pentru următorii ani. Eu cred că există deja în România administrații locale dornice să facă investiții inteligente și cu impact pe termen lung în comunitățile lor.

Și, ca să termin într-o notă optimistă, mi-aș dori un concurs de arhitectură pentru Conservatorul George Enescu, în care să ținem cont de un criteriu esențial în prezența publică a oricărei entități (urbanistică sau altfel), și anume cum ar trebui să comunice. Cum ar trebui să comunice cu orașul, cu împrejurimile și vecinii (dintre care Parcul Cișmigiu e esențial), cu lumea artistică națională – de la care se revendică – și cu cea internațională – din care face parte în mod legitim. Un concurs de arhitectură care să ne permită să transformăm această școală muzicală de elită într-un loc creativ pentru studenți și profesori, un spațiu care să ne inspire pe noi, ceilalți, profani în ale muzicii, dar iubitori de frumos, un edificiu în care arhitectura „face muzica” și muzica face arhitectura, dar în același timp un state of the art din punct de vedere acustic. Pe scurt, o clădire pentru secolul 21.

PS. Să nu uităm că tot ce este construit se poate și dărâma, dacă este neadecvat. Iedera nu mai este de mult o soluție.

❶ Teodor Frolu este co-manager la DC Communication, care a asistat Comisia Europeană, din 1996, în procesul de comunicare „Activator urban”, implicat în proiecte de dezvoltare și reabilitare urbană pentru București ca arhitect, ONG-ist sau investitor. Coagulează concepte și studii, cu scopul reconectării cetățenilor la oraș. A repus în circuitul cultural al orașului o clădire de patrimoniu, Bursa de Mărfuri – The Ark.

RELUAREA CONCURSULUI PENTRU PIAȚA MATACHE

OAR București salută inițiativa recentă a PMB de reluare a concursului pentru refacerea Pieței Matache și își manifestă în continuare disponibilitatea pentru susținerea demersului. În lunile martie și aprilie, organizația noastră a solicitat prin mai multe adrese oficiale introducerea tuturor condițiilor votate în cadrul OAR în perioada 2015-2016 ca date obligatorii de temă pentru concurs.

1. OAR București consideră necesar un proiect de regenerare urbană pentru o zonă mult mai întinsă decât Piața Matache (clădirea demolată și clădirile învecinate în care își desfășoară activitatea și în prezent piața). Proiectul de regenerare urbană trebuie să circumscrie operația demolatoare care a destructurat întreaga zonă de-a lungul arterei Berzei-Buzești.

Perimetrul în care se impune un studiu de regenerare urbană este delimitat de:

- la nord: Calea Griviței;
- la sud: Strada Știrbei Vodă;
- la est: Strada Iulia Hașdeu, Strada Popa Tatu, parcellarului adiacent frontului de est al Străzii Berzei-Buzești, până la intersecția cu Strada Știrbei Vodă;
- la vest: Strada Atelierului, Intrarea Luncani, Strada Părcălabul Baldovin, Strada Dinicu Golescu.

Acest studiu de regenerare se impune datorită problemelor sociale și economice care apar în zona destructurată și care creează conflicte din ce în ce mai evidente. Se observă fenomenul de regresie economică și destabilizare socială care este în extensie și cuprinde treptat granița cu țesutul construit învecinat.

2. Ca urmare, OAR București declară:

- Dorim ca Hala Matache Măcelaru să redevină un reper în imaginea urbană;
- Restituția trebuie însă asumată ca un gest politic al profesiei de natură să afirme și să întărească respectul pentru patrimoniul istoric. De aceea, gestul restituției este punctual și se referă la o conjunctură specifică unde legea a fost încălcată;
- Restituția Halei Matache nu poate fi privită ca un gest repetabil și invocat ca argument pentru demolări viitoare;
- Gestul reparativ în cazul Halei Matache afirmă dezacordul profesioniștilor și societății civile față de atitudinea și circumstanțele care au dus la demolarea nejustificată a acestui monument semnificativ pentru viața orașului.

3. Deoarece PMB nu dorește să genereze un concurs pentru zona sus-amintită, ci numai pentru o suprafață restrânsă, delimitată de perimetrul în care se desfășurau activitățile comerciale ale Pieței Matache, OAR București consideră că lansarea concursului poate fi făcută transmitând participanților următoarele condiții de temă:

- Proiectul concursului face parte dintr-o zonă amplă de regenerare, care urmează să fie abordată în timp;
- Reconstrucția Halei se va realiza păstrând volumetria și detaliile din momentul de apogeu istoric, adică din perioada 1940-1941, perioadă în care a fost considerată cea mai modernă hală comercială din tot orașul. Reconstrucția se va face pe baza releveelor existente și folosind tehnicile de punere în operă ale perioadei și materialul original, depozitat;

- Hala va fi amplasată într-o poziție cât mai apropiată de vechiul amplasament, adică marcând intersecția în „T” din vecinătate, unde s-a aflat întotdeauna vâdul comercial. Amplasamentul va fi marcat într-un plan de situație anexat temei de concurs;

- Volumul Halei va păstra cele 4 fațade libere pentru ca aceasta să fie percepută ca volum independent în spațiul lenticular generat de lărgirea prospectului tradițional al străzii Berzei-Buzești. Legături funcționale cu alte clădiri pot fi făcute numai prin subsolul Halei;

- Necesitatea integrării soluției în țesutul urban adiacent, pentru a permite în timp revitalizarea lui organică în legătură cu noua intervenție;

- Proiectul trebuie gândit ca parte a unei operații mai ample de regenerare urbană, care urmează să fie abordată în timp, deci participanții trebuie să-și formuleze soluția astfel încât să permită o astfel de deschidere;

- Documentația de concurs va cere fiecărui participant o machetă a propunerii, care va putea fi inserată în macheta cadru pusă la dispoziție de Filiala București a OAR;

- Întreaga documentație de concurs va fi verificată împreună cu reprezentanții Departamentului de Concursuri al OAR, astfel încât concursul să răspundă standardelor acceptate de OAR;

- Desfășurarea concursului (Q&A, primirea proiectelor, asigurarea anonimatului, jurizarea, comunicarea rezultatelor) va fi asistată pe tot parcursul de un reprezentant al OAR;

- În componența juriului vor fi incluși reprezentanți ai Filialei București a OAR.

„NOUL MNIR” ANULAT

În data de 16.01.2017, Muzeul Național de Istorie a României (MNIR) a anulat concursul de soluții al cărui scop era reafirmarea MNIR ca un muzeu contemporan de istorie și revalorizarea clădirii în context urban, ca parte activă în viața orașului.

În apărarea profesionalismului și a promovării unei arhitecturi de bună calitate, OAR a fost obligat să dea în

judecată MNIR (dosar 4535/3/2017 din data de 10.02.2017 pe rolul Tribunalului București), cerându-i să retragă această anulare, fundamental neîntemeiată și nocivă pentru instituție, monumentul istoric care o adăpostește și oraș.

Reamintim că OAR a organizat concursul la cele mai înalte standarde internaționale, cu girul Uniunii Internaționale a Arhitecților (U.I.A.), cu implicarea unui juriu internațional

de profesioniști în domeniu, fapt ce reprezintă o garanție de calitate arhitecturală a soluțiilor premiate și a ierarhiei lor.

Decizia MNIR de anulare a concursului are repercusiuni negative asupra patrimoniului arhitectural al orașului și al țării. MNIR are datoria să continue procedura de achiziție începută prin concursul de soluții „Noul MNIR”.

Sursa: <http://oar.archi/actualitate/dreptul-la-replica>

Raluca Munteanu, Ana-Maria Gailav

CE ESTE ȘI LA CE FOLOSEȘTE PROGRAMUL DE DEZVOLTARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ

Filiala București a Ordinului Arhitecților din România a început din 2015 să structureze un **program de dezvoltare profesională continuă** pentru arhitecți, sistem care se regăsește și în organizarea altor profesii (medici, avocați, notari, contabili ș.a.). Unele profesii au inclus obligativitatea parcurgerii lui, în anumite limite stabilite de organizația profesională. Participarea la programele de dezvoltare profesională continuă nu are, în acest moment, un caracter obligatoriu, dar are scopul de a oferi arhitecților un mijloc de a-și păstra și îmbunătăți cultura, practica, competența și de a-și actualiza cunoștințele despre arte, știință și tehnologie. Ceea ce a construit Filiala București în ultimii trei ani este folosit în prezent pentru elaborarea strategiei naționale, în cadrul grupului de lucru de profil.

Programul Filialei București a fost structurat pe trei teme - stabilite în 2015 de vicepreședintele de profil la nivel central - tehnică, profesie și dezvoltare profesională. În 2016, Filiala București a organizat un chestionar pentru a afla ariile de interes pentru arhitecți. Răspunsurile (211 respondenți) arată o cerere mare pentru subiecte de bază - management de proiect, comunicare, calculul tarifelor de proiectare, antreprenariat, răspundere profesională, întocmire de proiect, siguranța în exploatare - specifice arhitecților tineri aflați la început de carieră. Temele care depășesc sfera imediată a exercitării profesiei au avut o audiență mai scăzută (exemplu: „Specificul amenajării în mediul rural”, „Arhitectura și interesul public”). Pe termen lung, obiectivele recomandate ale acestui program sunt: conectarea profesiei cu problemele globale (arhitectura pentru toți, schimbări climatice...), responsabilitatea arhitecților (misiunile arhitectului, organizarea birourilor de arhitectură, costuri, antreprenariat...), abordare integrată (tehnici, materiale, sisteme, comunicare...).

Regulamentul actual de organizare și participare la programul de dezvoltare profesională prevede o **taxă de participare**. Acest program este un serviciu opțional pentru membri (deocamdată) și nu poate fi susținut doar

din cotizațiile de membru. Fiecare membru alege, din oferta existentă, subiectul care îl interesează, care diferă ca întindere, conținut, efort de organizare (îndrumător, sală, transport etc.) și deci taxă de participare, ceea ce nu permite realizarea unui sistem unitar de acces la program. Din 2017 s-a realizat o diferențiere a taxei de participare între membrii cotizanți, stagiați și un număr limitat de locuri pentru persoane din afara organizației, dar cu profesie în domeniu conexe (ingineri, peisagisti ș.a.). S-a constatat că participarea persoanelor din afara organizației este benefică pentru discuțiile profesionale din cadrul cursurilor. Stagiarii sunt încurajați să participe cu o taxă redusă 40-50%, pentru a sprijini nevoia lor de pregătire și înțelegere a profesiei.

În prezent, oferta existentă pentru piața de construcții este largă, furnizorii de materiale și sisteme pentru construcții fiind direct interesați în promovarea informațiilor tehnice legate de aceste produse. Lipsesc subiectele complexe care depășesc nivelul detaliului tehnic, adaptate specificului necesar practicii de arhitectură. Participarea la acest program oferă beneficiul de a ne informa, dar și de a dezbate probleme esențiale în activitatea curentă, de a ne cunoaște colegii de breaslă, pentru o profesie mai solidară și care să crească calitatea arhitecturii.

Cu cât noi, ca arhitecți, ne luăm profesia în serios și acordăm importanța necesară dezvoltării personale, informării și dezbaterilor profesionale, cu atât mai mult suntem îndreptățiți să cerem recunoaștere societății și autorităților. Arhitectura este o profesie de interes și utilitate publică, folosită prea des ca mijloc de exercitare a puterii, în detrimentul comunității și interesului comun. Arhitecții sunt în prezent blamați laolaltă cu administrația pentru calitatea vieții și peisajului urban. Putem schimba aceasta? Suntem pregătiți să răspundem nevoilor societății, nu doar ale unor clienți mai mult sau mai puțin educați? Ne respectăm profesia și vrem recunoaștere pentru ea? **Dezvoltarea profesională continuă este un instrument** care ne ajută

să răspundem întrebărilor de mai sus și pe care fiecare arhitect e liber să-l folosească după cum are nevoie.

CURSORI CARE AU AVUT LOC ÎN PERIOADA IANUARIE-APRILIE 2017

7 Aprilie – Specificul amenajării mediului rural

Într-o țară unde 45% dintre oameni trăiesc în mediul rural, majoritatea intervențiilor noi sunt neadaptate satului. Peisagistul Nicolas Tribou a oferit o analiză globală a problematicei specifice mediului rural, a prezentat metode de lucru specifice universului satului și exemple pozitive, recomandări tehnice despre materiale, plantații sau gestiunea apelor pluviale.

1 Aprilie – Arborii și orașul

Diana Culescu, președintele Asociației Peisagistilor din România, i-a inițiat pe cursanți, majoritatea arhitecți stagiați, într-o serie de concepte, precum succesiunea secundară, spațiul vital, condițiile pedo-staționale - care explică felul în care vegetația se dezvoltă și reacționează în mediul urban.

30 Martie – Conferință de stagii

Aproximativ 60 de arhitecți stagiați și absolvenți de arhitectură au participat la Conferința susținută de conf. dr. arh. Iulia Stanciu, vicepreședinte O.A.R. pentru probleme profesionale. Care sunt căile de obținere a dreptului de semnătură, care sunt cerințele și etapele, care este miza stagiului și cum este evaluat acesta de către comisiile de la examenul de acordare a semnăturii au fost câteva dintre întrebările care au primit răspunsuri la această ocazie.

17 Martie – Conformarea energetică a clădirilor

Prin intermediul unui curs care și-a propus în primul rând să restabilească un limbaj comun între specialități - arhitectură, structură, instalații, inginerul Marius Șoflete a abordat atât noțiuni teoretice de bază legate de materialele termoizolante, de fizica construcțiilor, de transferul de vapori, cât și câteva aplicații practice, precum studii de caz pe calculul termic global al unei case.

mesajul IPR Praga pentru București, în cadrul seminarului din 28 martie 2017, foto Mihai Medvedovici

10 martie – Înelători

La atelierul găzduit de Valcon Roofs au participat arhitecți și studenți. A fost vorba despre cupru, zinc, ardezie și șită, agrafe, falțuri și rosturi de dilatare, dar și despre vechii meșteri pe cale de dispariție și încăpățânările lor față în față cu ultimele tehnologii.

Le mulțumim domnului Virgil Baci și echipei pentru demonstrațiile practice – un amestec între croitorie savantă pentru case și alpinism, pentru grija de a forma meșteri noi și energia cu care interacționează cu materialele de construcție, cu proiectul de arhitectură și arhitecții!

4-5 Martie – Structuri din lemn

Inginerul Marius Șoflete le-a propus arhitecților o investigare a temelor structurale cu aplicabilitate în activitatea curentă de proiectare, cu accent pe impactul asupra mediului și analiza sustenabilității, dar și pe comportarea la foc și la seism a lemnului. Mai multe noțiuni de siguranță la incendiu pentru structurile din lemn a oferit, în completare, inginerul Șerban Sfârlos.

24 Februarie – Securitatea la incendiu în EUROCOURI – Un ghid pentru arhitecți

Tema cursului a fost aleasă ca urmare a cerințelor exprimate de membrii O.A.R., prin chestionarul pe care aceștia au fost invitați să îl completeze anul trecut. Dr. ing. Șerban Sfârlos s-a referit la subiecte-cheie pe care arhitecții le-au dorit aprofundate, legate de normativul P118: scenariul de securitate la incendiu, rezistența la foc a materialelor și calculul sarcinii termice, calculul distanței de evacuare/ tipuri de evacuare/ căi de evacuare.

❶ *Raluca Munteanu este arhitect liber profesionist, interesat de tradiție, patrimoniu și arhitectură responsabilă, coordonează proiectele Fundației Pro Patrimoniu din 2011, membru în consiliul științific al Parcului Național Piatra Craiului, Vicepreședinte al OAR București - Profesie.*

❶ *Ana-Maria Goilav este arhitect, lector la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, co-înțiator al Școlii de la Bunești, www.bunesti.ro, un colegiu de arte liberale și arhitectură. Autor de proiecte și studii cu precădere în domeniul arhitecturii ecleziale și al arhitecturii experimentale cu materiale naturale. Vicepreședinte OAR București – Comunicare.*

Mihai Medvedovici

WORKSHOP-UL BUCUREȘTI – PENTRU UN ORAȘ REZILIENT

Joi, 23 Februarie 2017, Filiala București a Ordinului Arhitecților din România a organizat workshop-ul „București – Pentru un oraș rezilient”, Partea I: „Spațiul public”. Acesta se înscrie într-o serie de acțiuni ale OAR București dedicate îmbunătățirii instrumentelor și politicilor publice pentru Capitală.

Tematica workshop-ului a ilustrat concluzia majoră a „Raportului pentru București 2016” – necesitatea înființării Centrului de Urbanism București, o instituție de gestiune și coordonare a dezvoltării urbane.

La invitația OAR, au participat la workshop doi reprezentanți ai Institutului de Proiectare și Dezvoltare Urbană din Praga (IPR) – Martina Macáková, EU and International Affairs Specialist și Vladimír Fialka, Deputy Head of Public Space Office – care au prezentat aspecte legate de structura Institutului și de practicile asociate problematicei urbane.

Discuțiile au fost moderate de către Mirela Duculescu, istoric de artă. Din partea OAR București au participat Bogdan Bogoescu, Raluca Munteanu, Ana-Maria Goilav – vicepreședinți, Alexandra Stoica – analist informații, Mihai Medvedovici – asistent comunicare. Autoritatea publică a fost prezentă prin Ștefan Dumitrașcu – arhitect-șef sector 3, Irina Seviuc – Director Executiv al Direcției de Urbanism Sector 2, Irina Mistode – ADPU sector 6, Marian Marinescu – ADPU Sector 1.

Cei alți participanți la dialog au reprezentat asociații, grupuri de inițiativă civică și organizații profesionale cu activitate în domeniul dezvoltării spațiului public: Ileana Tureanu – Președinte UAR, Sabina Dimitriu – APUR, Diana Culescu –

Președinte ASOP, Ioana Tudora, Teodora Koos, Corina Trancă – ASOP; Cristina Văileanu – Fundația Comunitară București, Andrei Mitrea – UAUM, echipa PUG București; Cristian Borcan – Studio Basar, Iulian Ungureanu – Incotroceni, Maria Duda – Facultatea de Arhitectură, Universitatea Spiru Haret, Marina Neagu și Mihai Șercăianu – MKBT MakeBetter.

A doua sesiune a workshopului, având ca temă „Dezvoltare Urbană”, s-a desfășurat în data de 28 Martie 2017, în colaborare cu Centrul Ceh din București. Delegații IPR, Martina Macakova și Lukas Makovski, au prezentat organizarea Institutului praghez, Planul Metropolitan al Pragăi, modelul de împărțire administrativă a capitalei ceh, direcțiile și tendințele sale de dezvoltare, toate acestea constituind modele de studiu pentru propunerea OAR de înființare a Centrului de Urbanism București. La workshop au participat și de această dată reprezentanți ai administrației publice, ai organizațiilor profesionale și asociațiilor cu activitate relevantă în domeniul urbanismului și politicilor urbane din București. Arh. Alexandra Stoica a prezentat capitolul „Dezvoltare Urbană” din „Raportul pentru București 2016”. Discuțiile care au urmat vor constitui, împreună cu reacțiile strânse de la actorii urbani, parte integrantă a Raportului 2017.

❶ *Mihai Medvedovici este arhitect, membru cu drept de semnătură al Ordinului Arhitecților din România, absolvent al masterului Advanced Studies in Urbanism and Real Estate Development, organizat de Centrul de Excelență în Urbanism. A colaborat cu publicații diverse, iar din primăvara 2016 lucrează pentru OAR București ca asistent comunicare.*

ȘEDINȚELE COMISIEI TEHNICE DE AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM

După ultima ședință, din data de 22 iunie 2016, reuniunile CTATU au fost reluate în data de 15 Februarie 2017, într-o nouă formulă. Componența comisiei în 2017 este următoarea: prof. dr. arh. Marian Moiceanu, prof. dr. arh. Tiberiu Florescu, prof. dr. arh. Dorin Ștefan, prof. dr. arh. Dan Șerban, prof. dr. arh. Dan Marin, prof. dr. arh. Constantin Enache, conf. dr. arh. Anca Mitrache, prof. univ. dr. ing. Laurențiu Olan, asist. dr. arh. Petre Radu Năstase, conf. dr. arh. Timur Mihăilescu și arh. Irina Criveanu. Pe lista supleanților au fost incluși prof. dr. arh. Ion Cristian Drughean, conf. dr. arh. Andreea Popa, conf. dr. arh. Cerasela Crăciun, arh. Bogdan Bogoescu și arh. Florin Medvedovici.

În condițiile în care accesul la discuțiile CTATU al reprezentantului revistei A&B - Arhitectii și Bucureștiul, Constantin Hostiuc, a fost restricționat, odată cu accesul publicului, OAR București a solicitat asumarea principiilor susținute de reprezentanții săi în CTATU, de transparență și pedagogie. După întâlnirea Colegiului Director al OAR București cu domnul prof. dr. arh. Constantin Enache, președintele CTATU, s-a hotărât formularea comentariilor membrilor Comisiei asupra proiectelor în timpul desfășurării ședințelor, spre înțelegerea punctului de vedere al Comisiei de către autorii proiectelor și în folos public, reprezentantul revistei OAR părăsind sala la momentul rezoluției. OAR București i-a invitat pe membrii Comisiei să contribuie cu propriile articole de opinie în revista A&B.

PUZ AVIZ DE INIȚIERE**Str. Petre Aurelian nr. 51-55, S. 1****Inițiator: SC FOYLE DÂMBOVIȚA SRL****Elaborator: SC DESENATURA****ATELIER DE PROIECTARE, URB. ARH.****FLORENTIN GUDILĂ****15 Martie 2017**

Terenul, de 5200mp, se află în NE orașului, pe malul Lacului Grivița. Se preia un plan din 2005, se cedează din domeniul propriu o suprafață de 970mp, utilă pentru dezvoltarea tramei stradale. Se propun exproprieri, se intenționează realizarea unor construcții de locuințe, iar pe zona V4 ridicarea unei dotări de tip club. Bogdan Bogoescu: „Ar fi bine să știm câte ceva despre proprietatea de la N și să încercăm, cel puțin, să propunem un plan director pentru o zonă mai mare, pentru că altfel, propunerea va părea bizară. Să încercăm o reglementare măcar până la prima clădire din apropiere, pentru coerență.” Constantin Enache: „Există o construcție recentă la NE, care calcă deja pe trama stradală. Ce se petrece acolo? Și cred că mai este nevoie de câteva informații din partea Primăriei S.1 – sunt clădirile de aici autorizate? Pentru că, dacă este așa, trama stradală trebuie reasezată.” Răspuns: „Avem un existent deja construit. Vom soluționa această problemă.” Timur Mihăilescu: „Singurul acces este cel dinspre Petre Aurelian, care devine un fel de fundătură cu două ramificații?”

Florin Medvedovici: „Zona verde este și ea proprietate privată? Cum poate fi ea reglementată? Pentru că dacă se construiește și acolo, pe marginea lacului, rămâne doar un petec de 30% spațiu verde, și nimic nu ne poate opri să credem că, după acest exemplu, vecinii nu vor dori și ei să construiască la fel, iar în final vom ajunge la o margine de lac cu 30% spațiu verde.”

Adrian Bold: „Care este motivul pentru care derogăm de la LID la noua încadrare?” Răspuns: „Există o justificare economică a beneficiarului.”

Adrian Bold: „Cum dezvoltă beneficiarul proprietatea?” Răspuns: „Vrea să păstreze relația cu lacul.” Arhitectul-șef se mai interesează de panta

terenului – se răspunde că acesta coboară 2,5m pe proprietate. Tiberiu Florescu solicită prezentarea planșei cu regimul juridic – aceasta nu există, încă, din cauza unor probleme.

Radu Petre Năstase: „Are rost să mai păstrăm strada paralelă cu lacul?”

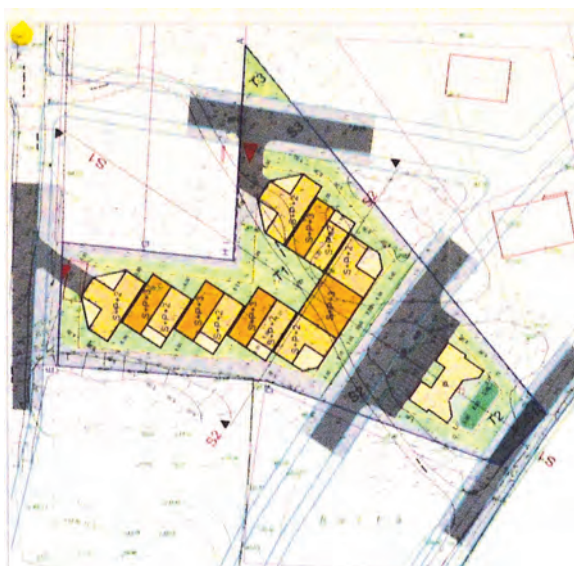
Arhitectul-șef: „Este unica logică a acestei zone, și de altfel acolo este sau ar trebui să fie drumul de halaj.” Acesta mai precizează, apropo de statutul zonei verzi: „V4 este fâșie de rezervă, neconstruibilă, nu zonă de protecție. Zona inundabilă se întinde până la Sisești. Iar unica funcțiune acceptabilă legal a unui club într-un astfel de loc este cea de club sportiv.”

Constantin Enache: „Nu cred că există niciun precedent prin care Comisia de Urbanism să fi încurajat construirea pe aceste zone speciale. Legea impune ca 50m față de lac să fie păstrată.”

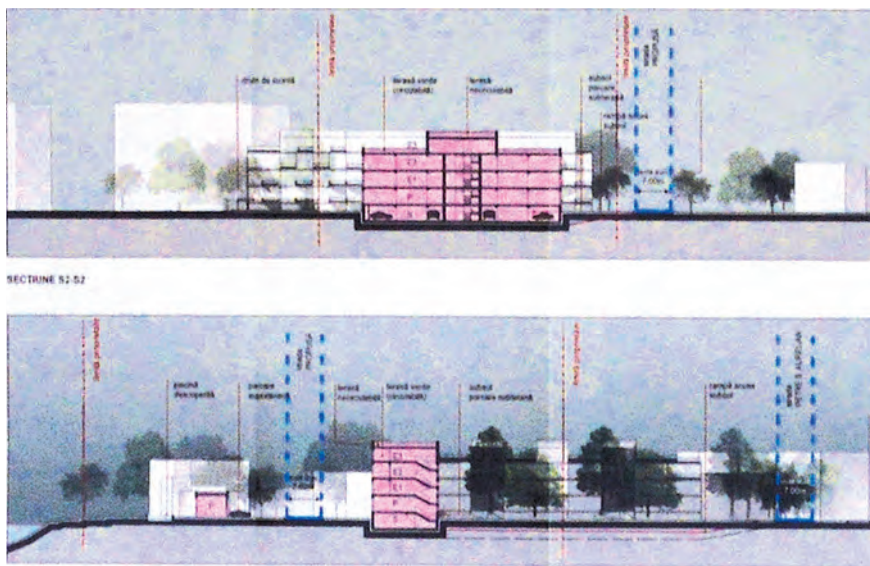
Bogdan Bogoescu: „Încă o întrebare: propunerea de edificabil a Dvs. se așează paralel cu lacul. Vă rămâne, însă, la partea superioară, un mic triunghi – ce se va petrece pe el când zona Dvs. va fi construită? Cum se va face lectura frontului la apă?”

Constantin Enache: „Sigur, în acest caz, va fi nevoie de o revenire însoțită de o reglementare cu caracter orientativ pentru întreaga insulă.”

Timur Mihăilescu recomandă proiectanților să nu înceapă dezmembrările. Victor Manea mai atrage atenția și asupra POT, care pare, din prezentare, în zona a 60-80%. Irina Criveanu: „Mă întreb dacă în aceste condiții și date, este oportună intenția de a se construi așa, aici. Eu cred că această intenție trebuie discutată, în primul rând.”

PUZ Str. Petre Aurelian, încadrare cadastrală și secțiuni

Cu părere de rău, nespecialistul....

Proiectul, de o nedorită exemplaritate, ne readuce în minte trei (nefericite) constante legate de istoria construitului bucureștean post 1990, semn că, din păcate, o schimbare serioasă sau de substanță nu se întrevede în curând...

Primul – în unele situații, nu e deloc necesar să fii urbanist pentru a-ți da seama de forțarea resurselor unui loc sau, în termeni investiționali, de lăcomia unui câștig.

Cincinat Sfințescu, dacă-mi amintesc bine, dădea pe vremuri urbanistilor un sfat de o copleșitoare trimitere la igiena bunului-simț: dacă într-un loc nu poți pune ceva bun, pur și simplu nu pune nimic. Cum, firește, Sfințescu a dispărut de mult, e cazul să ne temem că nici bunul-simț nu se simte prea bine...

Căci, înainte de orice discuție, ca simplu cetățean minimal informat, nu se poate să nu observi că două sunt (de fapt, au cam fost) resursele vitale ale Capitalei, prin exploatarea cărora cineva ar putea pune fericit-îndreptățit această urbe pe harta normalității vieții sociale și urbanistic-arhitecturale românești și europene: apele din el (Dâmbovița plus lacurile) și colinele. După cum știm, resursa ultim-amintită a fost hărniceste sub-utilizată și haiducește consumată, găzduind peste tot arhitectura mediocră a unor pseudo-turnuri dedicate celui mai populist și banal program – locuințele colective (locuințe despre care ne vom mărgini să spunem că Niemeyer, pur și simplu, nu le consideră arhitectură). Aceasta când, reamintim, zone superbe cu potențial fabulos au fost lăsate să se rateze, iute nenorocite de câte un falus construit, absolut penibil la arătare (vezi zona Șerban-vodă, vezi Parcul Copiilor), nefiind ele invitate să primească prezența și girul vreunei mari instituții de nivel european (lipsa unor astfel de organisme, amintim, fiind și ea o cauză a declasării Capitalei în orice rang urban european).

Ne mai rămân, așadar, Dâmbovița și lacurile. Despre Dâmbovița – ca despre morți, numai de bine: în aproape 30 de ani de crâncenă libertate, nu s-a putut construi sau reface un singur pod peste ea, iar malurile îi colcăie de șobolani și alte animale moarte; cel mai bun lucru pe care îl putem spune despre ea este că, uneori, după ce e curățită, nu mai pute.

Așa încât, practic, am ajunge să ne bucurăm că oglinzile de apă au scăpat, până acum, de orice dovadă de dragoste cu sila a „dezvoltatorilor”, dacă nu am ști că pe șest, la marginile apelor mai apar, „nu de multe ori, da’ cam des”, vorba lui Conu’ lancu, case-căsuțe, multe și drăguțe...Care, odată apărute – afferim, acolo rămân, în toată mândrețea lor ilegală, traumatică și zgârcită. Firește, neputând acuza „otoritățile” de avize ilegale („Dacă a construit omul numai 2 etaje peste ce era permis, ce să-i mai faci? Să-i dărâmi casa? Nu se face!”) și nici ISC de inutilitate (încă suntem în așteptarea primei clădiri ilegale demolate prin decizia ISC, instituție pentru care, se pare, poate lucra oricine e în stare să repete la nesfârșit sfânta mantră „nu avem temei legal pentru a trece la aplicarea măsurilor”... etc. etc. etc.).

Revenim, așadar, la apele stătătoare și la marginile lor deloc-stătătoare. Tot neprofesional, întrebând și întrebându-mă: cât de genial trebuie să fii (ca autoritate care tot permite și permite...) să îți dai seama că malurile lacurilor trebuie să facă corp comun cu oglinda apei cel puțin pentru vreo 30m, pur și simplu pentru a păstra un ecosistem natural, pentru a permite vizitarea acestui spațiu clar destinat publicului în orice lume civilizată, pentru că ai nevoie acolo de un mic drum (de halaj), ca să poți curăța apa, că nu e bine să te apropii cu edificabilul de luciul de apă pentru că, pur și simplu, vine o toamnă ploioasă și furtunoasă, apele cresc și pot pune în pericol viețile unor animale și chiar oameni? Pentru București, urbanismul în înțelegere democratică pare să existe numai în traducerea liberă „se poate orice, oricum, oricât, oriunde”. (Precizare: ceea ce ne interesează aici nu e acest proiect în sine, care are totuși meritul de a

fi arătat Comisiei, cât o întreagă practică „colaterală” care ne ajută să pierdem sau să îngropăm definitiv și această ultimă posibilitate de a ne civiliza ca și comportament urban față de orașul pe care-l locuim – malul de lac).

Ajunge să privești, în acest proiect – de ce nu? – posibil, forma aceea conținătoare (limitele parcelei de sus) și să observi pur și simplu, băbește, ponderea suprafețelor – cât mai rămâne liber din tarla fără să fie ocupat de construit – și evidența pur și simplu transpiră. Un la fel de neplăcut frison te ia atunci când vezi fâșia verde și lungă neocupată de nimic până acum, în care intervine hotărât vârful de lance al propunerii; întrebarea firească pe care ți-o pui este „ce necesitate vitală îndeplinește acel plus peste plus construit” ca să spargă o regulă. Dacă s-ar accepta această derogare a derogării, care este, concret, câștigul orașului? Cum vor trăi bucureștenii mai bine grație acestei excepții? Sigur, nu ești naiv sau idiot să presupui că oarecine investește un ban fără nădejdea de a face un câștig mare, cât mai mare – acest „sistem” este, bazic, motorul capitalismului. Dar însă totuși...simți, extem de neplăcut ca „strategie de atac”, tupeul calculat al cuiva care dorește ca investind un dolar, să scoată numai un milion: după ce, foarte probabil, acest super-mega-maxi surplus va acapara toată discuția despre propunere și va fi „cedat” ca maximă concesie față de „neînțelegerea” celor din Comisie, se va ajunge la „negocierea la sânge” care va face ca propunerea de sus să nu mai aibă sporul de 3000 la sută, ci numai de 300 la sută față de normal. Ceea ce, în fine, va trece drept o mare victorie, când, în realitate, raptul este lăsat să se producă în toată deșănțarea.

Iar dacă mai înțelegi că dincolo de centura verde este apă, te iluzionezi că acel pînten trebuie să fie musai o construcție rezervată uzului lacustru: debarcader, chei, mic edificiu sportiv dedicat sportului maritim ori altceva din aceeași familie. Firește, în fața exprimării clare a unei alte funcțiuni (club) – ești nevoit să constăți ca nu înțelegi foarte multe din tainele urbanismului, întrucât o opinie de bun-simț, la fel de neprofesională, ar spune că un club are nevoie cel puțin de căi de acces și de spații de parcare pentru cei care frecventează acest local, poate și de un spațiu anexă pentru gospodăria proprie. Ori, astfel procedând, s-ar pune la grea încercare o zonă în principiu verde și care, ca idee, nu ar trebui să permită construirea unor străzi sau alei destinate circulației auto, fie ea și restricționată.

Al doilea lucru la fel de dificil de înțeles este la ce anume se referă funcțiunea alocată – locuire colectivă – atunci când încerci să pricepi viața și evoluția zonei. Vecinătățile lipsind din documentare sau prezentare, nu descoperi adevărata legătură a propunerii cu contextul – nu poți decât presupune că în imediata apropiere vor mai fi fiind alte loturi destinate locuirii colective, populate la fel de dens sau „pe aproape”. Sau că zona, în urma vreunui studiu care atestă că această nouă utilizare poate fi justificată și suportată, a fost reîncadrată funcțional și s-a ajuns la concluzia că spre binele orașului, aici se justifică o intensificare geometrică a locuirii, ceea ce desigur, va duce cel puțin pentru o vreme (în cel mai bun caz) la situații tensionate, dacă în apropiere există alte numeroase locuințe individuale. Atunci când o arteră care măsoară 100 de metri lungime este silită să înghită un plus de câteva sute de apartamente (adică de

multe ori mai mult decât orice relație normală ar putea-o permite, vezi cele 600-800 de apartamente de pe Str. Lănăriei, la o stradă care nu numără cu totul decât vreo jumătate din această „încărcătură”; aici, scara comparației e mult redusă, dar ea există), nimeni nu te poate convinge că zona va mai continua să fie sănătoasă (oricine judecă în sensul „dacă așa ceva s-a putut, e semn că s-a trecut peste orice factor de decizie, nimic nu mai e sigur”). Care este rezultatul? Pierderea interesului riveranului pentru propria zonă (aglomerația este semnul că normalitatea nu mai funcționează), izolarea și înstrăinarea și, în cele din urmă, chiar scăderea prețului pe unitate locativă. E greu să descoperi, mai de aproape privind desenul, care vor fi locurile publice ale noii comunități, unde va fi spațiul pentru copii, care este detenta generală a ansamblului, ce se întâmplă în caz de incendiu sau de inundație, cum anume locuiesc cei cu ferestrele spre N, cum vor fi așezate parcajele și cum se va ajunge la ele, care va fi posibilitatea vecinilor de a construi și ei, la un moment dat...

Cea de a treia observație, personală, ține de cultura investiției și de viziune și ea privește, cel mult, un orizont de așteptare pe care pare că nu îl mai putem atinge, ca societate. În ce mă privește, pur și simplu voi continua să nu înțeleg de ce anume avuții cu bani ai țării nu ajung odată la pragul de inteligență și luciditate în care să-și dea seama că pe un lot de niște mii de metri pătrați, pur și simplu nu e economic să forțezi obținerea prin „mijloce specifice” a unor avize altele decât cele firești, că nu e economic să cheltuiesti zeci de mii sau sute de mii de euro pentru instalații peste calibrul zonei, nu e economic să plătești niște zeci de mii de euro și niște ani de așteptare pentru impactul reclamelor de vânzare, pentru timpul vânzătorilor, pentru ca, în cele din urmă, un amărât să se împrumute pe viață și să traiască în niște condiții pe care, de foarte multe ori, ajunge să le blesteme... Sper să apuc vremea când unul dintre bogații inteligenți ai țării va pricepe un fapt elementar: câștigul cel mai mare (sigur, nu imediat, ci în luni sau chiar ani), și financiar, dar și de imagine, ar fi ca domnul miliardar investitor să-l plătească pe Siza sau pe Calatrava pentru un proiect cum n-a mai fost, să folosească exclusiv toate ofertele și datele terenului, să ridice o ultra-reședință de lux pe care, la sfârșit, în maxim un an-doi, să o poată vinde Prințului Charles, lui Steven Seagal, Brad Pitt sau Jose Mourinho cu 20, 30 sau 100 de milioane de E. Pentru moment, evident, saltul de la bunul material la cel pozițional este încă foarte greu de înțeles de cei cărora abia de le mai ajunge timpul să-și numere paralele...

Prezentarea proiectelor susținute în CTATU a Primăriei București din 15 Februarie, 22 Februarie, 1 Martie, 8 Martie, 15 Martie, 22 Martie, 29 Martie și 5 Aprilie se găsește pe site-ul OAR București.

editare material - Constantin Hostiuc

❶ Constantin Hostiuc este istoric și critic de artă, cercetător științific la UAUM București și colaborator al OAR București din 2007; redactor-șef al A&B din 2015.

Ana Maria Zahariade

DE CE E GREU DE ORGANIZAT UN CONCURS „BUN”

Au trecut doi ani de când mi-a revenit sarcina organizării de concursuri în cadrul colegiului director al OAR. De-a lungul lor, s-au desfășurat deja câteva concursuri de soluții și sunt în pregătire alte câteva. Tot de doi ani, OAR are și un consultant permanent pentru concursuri în persoana arhitectei Mirona Crăciun, un fin și experimentat cunoscător al mecanismelor de concurs și căreia îi datorez (și îi datorăm) ceea ce s-a realizat până acum. Tocmai s-a încheiat concursul pentru Noul MNIR, un concurs de o importanță fără pereche, o șansă unică pentru viitorul unui splendid monument al Bucureștiului și al unei prestigioase instituții.

Față de anii trecuți, pot vorbi despre un oarecare avânt, ceea ce este un câștig, desigur relativ. Dar pot afirma fără ezitare că, dacă există un câștig cert al acestei perioade, atunci acesta constă în evidențierea unor probleme de a căror rezolvare depinde viitorul concursurilor ca formă de achiziție publică în România. Pentru că, pe lângă ce am organizat și organizăm, am învățat „din mers” despre piedicile autohtone pe care le întâmpină această practică, o „practică” devenită cutumă în multe țări din lumea occidentală.

N-am intenția să fac literatură pe marginea sensului concursurilor de arhitectură pentru calitatea noului nostru mediu construit și pentru arhitecți; acest sens este parte a misiunii generale a OAR pentru societate (pe care o urmărește în variate feluri). Voi încerca doar să rezum cât mai succint și mai tehnic câteva idei și câteva dintre problemele pe care le întâmpină organizarea de concursuri în România de azi. Mă refer, desigur, la concursurile organizate la standardele de calitate recomandate de Uniunea Internațională a

Spitalul Carol Davila, București, fațada principală, autor Marius Miclăuș

Arhitecților (UIA) și însoțite de OAR pentru concursurile pe care le promovează/organizează.

Finalitatea particulară a oricărui concurs consistă în selectarea celei mai bune soluții/idei pentru o anumită situație (loc și program). Problema este prin ce garantează concursul cea mai bună soluție/idee. Nu mă refer la o garanție în absolut; așa ceva e imposibil. Dar un concurs bine făcut — și subliniez „bine făcut” — dă șanse de

calitate mult mai mari decât o simplă licitație, un design&build sau o atribuire directă de proiect. Aceste șanse se bazează pe:

1. O temă de proiectare făcută de o echipă de profesioniști — numiți de organizator — care transpun dorințele/intențiile achizitorului (promotorului) într-o formulă cât mai corect adaptată situației date și urmărind un real folos general pe termen lung. (Fac aici și mențiunea că nu orice subiect de arhitectură poate deveni tema unui concurs și că nu orice temă se potrivește oricărui tip de concurs,

deși nu e loc să zăbovesc asupra acestei idei, care intră de plano în calitatea temei.)

2. Un echilibru (nu ușor de realizat la noi) între complexitatea temei, oferta financiară a concursului (premii, ofertă de proiectare în situația în care miza este proiectarea ulterioară), timpul de lucru pentru concurs și numărul de planșe cerute. Din acest echilibru se poate obține un număr semnificativ de participanți și, în consecință, de răspunsuri la situația dată, ceea ce permite o selecție relevantă.

3. O selecție pe baze profesionale, făcută de un juriu de profesioniști de înaltă competență profesională, autoritate și moralitate (eventual și recunoaștere internațională), capabili să înțeleagă și cumpănească situația dată și șansele unei bune realizări ulterioare. Selecția pe baze profesionale reprezintă o garanție de calitate din mai multe puncte de vedere, nu toate la fel de evidente și, cu atât mai puțin, asumate de achizitor ca atare, inclusiv decizia critică privitoare la temă (asupra acestor lucruri voi reveni mai jos).

4. Corectitudinea concursului și a selecției, garantată prin Regulament și prin dublele proceduri de anonimizare.

5. Obligația achizitorului de a respecta ierarhia de calitate stabilită de juriu, prevăzută prin Regulament și prin contractul cu organizatorul.

Toate acestea — pe care noi le percepem ca fiind profituri pentru arhitectură și societate —aduc însă în discuție o serie de probleme/dificultăți în relația cu achizitorul, care le percepe adesea ca piedici (uneori de netrecut) pentru organizarea unui concurs în locul unei licitații sau alte improvizații. De exemplu:

1. Din experiența mea, achizitorul știe în foarte puține cazuri ceva despre arhitectură și, cu atât mai puțin, înțelege diferența dintre un concurs și o licitație pentru un produs oarecare. Aceasta duce la complicate și repetitive discuții (unele anterioare semnării contractului cu organizatorul, altele pe tot parcursul), obositoare pentru organizator și care cer diplomație și putere de convingere. În final, aceasta lungeste timpul dintre intenția de principiu a achizitorului și finalizarea concursului.

2. Toată procedura de organizare a unui concurs îl costă pe achizitor, lucru la care el nu se așteaptă sau se așteaptă să fie foarte ieftin, ceea ce nu poate asigura condițiile de calitate care dau sensul real al unui concurs. Am destule exemple de astfel de intenții eșuate.

3. Pregătirea unui concurs durează (încheierea contractului cu organizatorul, alcătuirea documentației, timpul corect de lucru pentru concurenți, pregătirea proiectelor pentru jurizare etc.) și nici la aceasta nu se așteaptă în general achizitorul. Așa cum uneori nu se așteaptă nici la responsabilitatea de a furniza documentația completă pentru alcătuirea temei, ceea ce iar prelungeste intervalul de timp necesar.

*Spitalul Carol Davila, București,
detaliu fațadă, autor Marius Miclăuș*

4. Prevederile legale sunt puțin adaptate specificului concursului și nu există proceduri clare și general asumate de administrația publică; nu există nici prevederi asumate de atribuire după concurs a contractului de proiectare, așa cum nu există nici precedente suficiente sau exemple de bună practică, iar administrația publică e mai degrabă temătoare decât creativă.

La aceste considerații (destul de previzibile) voi adăuga doar câteva idei rezultate din experiența de până acum (multe reieșite din complexitatea concursului pentru MNIR) și asupra cărora OAR își propune să reflecteze în dialog cu autoritatea publică (Agenția Națională pentru Achiziții Publice, Ministerul Culturii etc.), pentru a consacra în ultimă instanță o procedură specifică achiziției publice prin concurs de soluții, care să asigure calitatea pe care o dorim toți:

1. Despre „critica” temei. Din punct de vedere profesional — și spre folosul calității finale — rostul unui concurs este și acela de a testa anumite hotărâri sau prevederi de temă (caiet de sarcini, cum se spune în termen de achiziții). Și spun „a testa” nu metaforic, ci la propriu, pentru că valabilitatea unor cerințe inițiale de temă/caiet de sarcini se probează, cum s-ar zice, „prin simulări” (adică proiectele propriu-zise).

Nu există consiliere mai bună pentru „tema finală” a proiectului decât un concurs, ceea ce se bazează pe faptul că hotărârea juriului (ca selecție și ca recomandări) este rezultatul unei judecăți profesionale la două niveluri: (a) mai întâi nivelul „simulărilor”, adică al răspunsurilor la temă care au trecut prin filtrul unor profesioniști (concurenții); (b) peste ei, nivelul juriului, format din profesioniști cu experiență și viziune recunoscută (în domeniul specific al concursului sau în general, după caz), care dezbat și decid în chestiunile de temă care, în urma „simulărilor”, pot apărea ca discutabile, chiar în dezacord cu cerințele de temă.

Orice juriu responsabil știe acest lucru și poate interveni în acest sens atunci când e cazul (pentru că situația nu e neapărat frecventă). În aceste situații, juriul cumpănește serios situația și tranșează în favoarea unei anumite licențe față de temă, dacă reiese din proiecte că aceasta poate duce la soluții mai bune. Hotărârea juriului în acest sens se poate transpune în două moduri: (a) în recomandări în acest sens pentru soluția câștigătoare; (b) în premierea unui proiect care nu a respectat tema ad litteram. Multe concursuri desfășurate în lumea asta au demonstrat valabilitatea acestui rol al juriului și au adoptat cu succes „critica” unor aspecte de temă.

În consecință, rolul juriului nu este doar acela de a alege cel mai bun proiect, ci și de a tranșa în privința cerințelor care nu par a fi cele mai potrivite în cazul specific. De aceea e atât de important ca membrii juriului să fie oameni avizați, experimentați și înțelepți. De altfel, acesta este unul dintre motivele pentru care, la concursurile de arhitectură, nu se pot contesta decât chestiuni procedurale și nu decizia juriului.

Dar această poziție (o poziție „critică”, în limbajul nostru profesional) îl poate nemulțumi pe achizitor, contrazicându-i întrucâtva așteptările. Așa cum, desigur, îi poate nemulțumi și pe unii dintre concurenții care au respectat indicațiile de temă ca atare. Acesta este chiar cazul acoperirii totale a curții interioare de la MNIR, recomandată prin temă (cu reținerea obținerii derogării de la POT, specificată), unde juriul a acordat premiile 1 și 2 unor soluții care nu acoperă total curtea.

În cazul legislației noastre, aceasta poate duce și la dificultăți în întocmirea și negocierea contractului, dacă achizitorul se raportează doar la caietul de sarcini inițial. Deci, aceasta este o importantă linie de discuție cu autoritatea.

2. Problema criteriilor. Legea cere — lucru perfect de înțeles — listarea unor criterii de evaluare, ierarhizare și selecție a celei mai bune soluții. Prevederile legale cer conformarea acestora unor cerințe care au fost concepute pentru a acoperi o gamă largă de achiziții, în cea mai mare parte tehnice.

Ne găsim în fața unei probleme care poate deveni o capcană periculoasă. Dacă încercăm să ne pliem acestor cerințe de măsurabilitate aritmetică și să transpunem o soluție de arhitectură în date cuantificabile, vom pierde în mod cert specificitatea arhitecturii și rostul ei în societate. Nemaivorbind că, dacă criteriile sunt artificiale (și, inevitabil, vor fi dacă adoptăm această strategie), niciun juriu de calitate nu va accepta să dea astfel de note.

De aici decurge necesitatea de a impune în documentele cerute formei de achiziție prin concurs, un mod specific de apreciere care să motiveze în termeni inteligibili selecția juriului și, în același timp, să explice de ce aprecierea de arhitectură este o apreciere în care părțile intră în aprecierea totală diferit decât specificațiile tehnice în funcționarea unui mecanism. Acesta este un alt motiv pentru care, în prevederile internaționale, contestațiile nu se pot referi la decizia juriului.

Contrar celor care s-ar putea crede — pentru că arhitectul este, în general, ostil birocrăției —, autoritatea este mai deschisă decât s-ar crede la motivații logice, fie ele narative. În cazul concursului pentru Noul MNIR, am căzut parțial în capcana „cuantificării artificiale”, neînțelegând că această discuție e posibilă.

Pentru a exemplifica această situație, voi spiciu din observațiile ANAP pentru criteriile de la documentația depusă și din nota noastră justificativă, pentru a vedea că se poate ajunge la o înțelegere:

ANAP: cf. art. 15 din H.G. 925/2006 potrivit căruia atunci când stabilesc factorii de evaluare, autoritatea contractantă are obligația de a utiliza factori care : (a) au legătură directă cu natura și obiectul contractului de achiziție publică ce urmează să fie atribuit, (b) reflectă un avantaj real și evident pe care îl poate obține prin utilizarea factorului de evaluare respectiv, precum și de a motiva modul în care a fost stabilită ponderea factorilor de evaluare astfel încât aceasta să nu conducă la distorsionarea rezultatului aplicării procedurii, documentul "Nota justificativă privind factorii de evaluare" atașat (după caz) documentațiilor de atribuire transmise către A.N.R.M.A.P. spre verificare în conformitate cu dispozițiile art. 33 alin.(1) din O.U.G. nr. 34/2006, va cuprinde anexat extrase relevante din caietul de sarcini în corelație cu factorii de evaluare stabiliți. (...)

Totodată, autoritatea contractantă trebuie să fie în măsură să motiveze modul în care a stabilit ponderile factorilor de evaluare și care să reflecte în mod corect: (a) importanța caracteristicii tehnice/funcționale considerate a reprezenta un avantaj calitativ ce poate fi punctat; sau (b) quantumul valoric al avantajelor de natură financiară pe care ofertanții le pot oferi prin asumarea unor angajamente suplimentare în raport cu cerințele minime prevăzute în caietul de sarcini. Stabilirea ponderilor se va realiza cu aplicarea principiului utilizării eficiente a fondurilor publice, pe considerente de rentabilitate, proporțional cu efectele economice previzionate, precum și cu asigurarea unei concurențe reale între operatorii economici. În cazul în care stabilirea unei ponderi nu este posibilă din motive obiective, autoritatea contractantă indică factorii de evaluare în ordinea descrescătoare a importanței.).

Din nota noastră justificativă: "Produsul" care se achiziționează prin concurs — cea mai bună soluție de arhitectură și a echipei de proiectare ca prestator de servicii — prezintă o natură specifică, caracterizată de modalitatea artistică de a răspunde scopului.

Această natură specifică derivă din faptul că arhitectura este arta de a răspunde estetic cerințelor practice interioare și urbane (funcționale și tehnice) expuse prin tema de proiectare (caietul de sarcini), de a le compune între ele și a le îmbrăca spațial în formă artistică. Toate acestea se întrepătrund și definesc calitatea arhitecturală, care este o valoare de mare complexitate. Un obiect de arhitectură nu există în afara satisfacerii condițiilor funcționale și de rezistență a clădirii, dar acestea nu au un răspuns universal valabil. Calitatea arhitecturală reiese tocmai din modul în care proiectantul reușește să interpreteze aceste obligativități/restrângeri și să le compună în spații/forme cu valențe artistice, care să poată deveni reprezentative pentru obiectul în sine și pentru oraș.

Din această cauză, selecția nu se poate baza numai pe date cunoscute matematic, măsurabile obiectiv, ca în cazul achiziției unor servicii de execuție, sau a unor proiecte exclusiv tehnice. Dimensiunea artistică presupune criterii specifice de evaluare, care intră sinergic în aprecierea globală a soluției. Juriul de specialiști le apreciază global pentru a selecta soluția cea mai bună, de cea mai ridicată calitate artistică pentru cazul specific, ca răspuns la condițiile obiective ale temei/documentației (caietului de sarcini). Astfel, criteriile propuse în documentație /factorii de atribuire cuprind:

- (a) elemente măsurabile/evaluabile obiectiv: datele funcționale de temă (suprafețe funcționale obligate, amenajări funcționale specifice, trasee obligate, relații necesare între ele etc.); restricții urbane (configurație teren, vecinătăți, accese obligate, limitări reglementare, etc.); restricții structurale și tehnice (condiții geotehnice, principii de statică structurală, seismicitate, conlucrarea cu structuri anterioare etc.); restricții patrimoniale (restricții legate de intervenția pe un monument istoric și în zona istorică); restricții economice (plafonare de finanțare);
- (b). elemente artistice necuantificabile: modul în care sunt interpretate prin proiect toate aceste date/condiții obligate/restricții, astfel încât să se realizeze atât spații interioare cu cât mai mare valoare artistică (atractivitate pentru public, expresivitate, frumusețe, reprezentativitate etc.), cât și o imagine urbană reprezentativă și de cât mai mare valoare estetică.

(...) Juriul acordă note fiecărui proiect, luând în considerare interpretările specifice și răspunsurile la toate aceste aspecte/elemente în sinergia lor, notând proiectul din punctul de vedere al

celor 6 categorii de criterii propuse (factori de evaluare).

Proiectul care obține nota finală cea mai mare înseamnă că are valoare artistică maximă, dar aceasta nu poate fi cuantificată dinainte în termeni de maxim și de minim.

3. În fine, linia cea mai dură de discuție cu autoritatea rămâne legată, în cazul concursului de soluții cu atribuire de proiect, de modalitatea de negociere a contractului cu câștigătorul, unde noua Lege a achizițiilor (L98/2016) prevede că, după selecția prin concurs de soluții, se aplică procedura de negociere fără publicarea prealabilă a unui anunț de participare. Problema este că această procedură ar trebui lămurită pentru a se putea aplica specificului concursului de soluții ca modalitate de selecție.

Necesitatea negocierii contractului cu câștigătorul este o evidență, dar trebuie clar înțeles de către autoritate și achizitor că în discuție intră clauzele contractuale, nicidecum soluția de arhitectură validată prin alegerea juriului (desigur cu recomandările juriului, când e cazul). Aceasta este nuanța care nu se înțelege în general.

Evident, noi, arhitecții, nu avem obișnuința unor astfel de proceduri, dar nu o au nici achizitorii. Motivul e simplu: au fost foarte puține astfel de achiziții prin concurs, iar administrațiile publice sunt foarte puțin dispuse să înțeleagă sensul și specificul concursului de arhitectură.

* * *

Într-o concluzie de etapă, avem încă foarte mult de lucru pentru a (re)împământenii o practică sănătoasă a concursurilor de arhitectură ca formă de achiziție publică, pentru a acorda exigențele profesionale ale unui concurs bine făcut cu reglementările legale în vigoare.

❶ Ana Maria Zahariade este arhitect și predă teoria arhitecturii la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București; premiul Herder (2003); bursier Getty și Getty-NEC; fellow al IEA de Nantes; redactor al revistei SITA (Studii de Istorie și Teoria Arhitecturii); vicepreședinte al OAR. Direcții de cercetare: modernismul românesc și central european, arhitectura post-comunistă, locuirea, concepțiile estetice în teoria arhitecturii.

Șerban Țigănaș

CONCURSUL DE ARHITECTURĂ, O SPECIE DELICATĂ

Se vorbește din nou mult despre concursurile de arhitectură. De ce? Nu pentru că sunt frecvente, din contră, pentru că sunt atipice pentru peisajul românesc al profesiei, iar atunci când se întâmplă, lumea se exprimă. Am fost întrebat „de ce eșuează concursurile de arhitectură din România?” Am acceptat să răspund, dar primul lucru pe care trebuie să îl comentez este întrebarea însăși: oare concursurile eșuează la noi? Și, în fond, când este un concurs ratat? O să încerc să ierarhizez posibilele ratări ale concursurilor de arhitectură, cauzele și consecințele lor, dar nu înainte de a spune apăsător faptul că această specie, concursul, este extrem de delicată și că e nevoie de foarte multe condiții pentru ca rezultatul organizării lui să fie așa cum îl dorim, excepțional.

Napochim, propunere pentru competiție, randare, autor Șerban Țigănaș

Pentru concursurile de arhitectură este nevoie de o cultură specifică solidă, construită în timp din multe cazuri, din rafinarea care urmează după fiecare nou exercițiu. Această cultură a concursurilor de arhitectură seamănă cu experiența și înțelepciunea unui maestru, doar că este o înțelepciune colectivă, la care contribuie mulți actori implicați. Ne asumăm riscurile încercărilor de la început, beneficiind de șansele de a avea rezultate impecabile tot de la început. Nu există altă cale de a construi o cultură decât prin a o trăi intens.

Doar organizarea unui concurs este insuficientă pentru a avea rezultate remarcabile. Cred că cea mai mare rată posibilă a unui concurs este aceea ca prin el să se desemneze un proiect câștigător foarte bun și mai apoi să se realizeze

un altul sau să nu se realizeze de loc proiectul cel mai bun. În acest caz, toate energiile și resursele, așteptările și pregătirile, implicațiile și speranțele sunt sortite pieirii. Este un motiv în plus pentru cei care sunt inamicii concursurilor să spună: vedeți, nu ne-a folosit la nimic, mai bine procedam altfel. Dar care ar putea fi motivele pentru ca proiectul câștigător să nu se realizeze și să apară un alt proiect sau niciunul? Când există două părți care parteneriază, motivele unui eventual eșec trebuie căutate și într-una și în cealaltă. E posibil ca cei doi, arhitectul și clientul, să nu semneze un contract și să nu înceapă colaborarea pentru că pur și simplu condițiile impuse sau propuse de unul sau celălalt nu pot fi îndeplinite sau nu sunt rezonabile. Un contract dezechilibrat, care nu oferă

Riverside, propunere pentru competiție, randare, autor Șerban Țigănaș

resursele financiare suficiente, care nu permite timpul realist estimat sau care solicită măsuri complementare de garantare sau penalizare disproporționată, este cel mai frecvent posibilă cauză a ratării. Atunci când cei doi negociază un contract întâlnirea trebuie să se producă la mijloc, prin contribuția ambelor părți care au fără îndoială ambele restricții și limitări.

O altă cauză foarte posibilă care apare după un concurs este aceea situație în care, deși un juriu reputat și optimist a indicat un proiect câștigător, clientul rămâne nemulțumit parțial sau chiar total, sau cel puțin îngrijorat de anumite aspecte ale soluției care i s-a propus. Nu o înțelege pe deplin sau pur și simplu nu o agreează, fiind convins că are nevoie de altceva. În acest caz, va face tot ce poate ca să sară peste decizia juriului și să rezolve altfel sau cu altcineva necesitatea unui proiect. Este cazul recent al MNIR, Muzeul Național de Istorie a României, un concurs anulat de însăși instituția organizatoare. Ceea ce s-a întâmplat cu "noul MNIR" este, pe scurt, rezultatul unei lipse a culturii concursului care a afectat capacitatea de înțelegere a celor de la muzeu, a conducerii sale, asupra fenomenului și cazului concret. Acești oameni nu au înțeles trei lucruri esențiale, deși cu toții am încercat să le explicăm și argumentăm:

1. Concursul de arhitectură este începutul unui proiect și nu concluzia lui, chiar dacă direcția este ferm indicată prin soluția câștigătoare. Proiectul în profunzimea lui este rezultatul unui proces de o mare complexitate în care plonjează echipa câștigătoare a concursului împreună cu clienții lor și cu mulți alți contributory importanți.
2. Instituția muzeului nu aparține conducătorilor lor, chiar dacă aceștia, cum e firesc, au un mandat pentru a îi ghida destinul. Muzeul este public și interesul public este major și trebuie luat în considerare. Muzeele lumii se confruntă cu pierderea sau transformarea interesului pe care îl generează și de aceea se reconfigurează inteligent, reinventându-se și prin arhitectură, sau uneori mai ales prin arhitectură.
3. Relația dintre muzeu și oraș, crearea de spațiu public inedit și de mare calitate a relației dintre vechi și nou este cheia reușitei relansării MNIR-ului, cel căzut în semi-inactivitate sau pseudo-activitate deja de ani de zile. Aceasta a fost

concluzia juriului concursului de arhitectură, ilustrată de proiectele câștigătoare. A judeca un proiect doar prin prisma interesului celor care lucrează în construcția respectivă, privind spațiile ca pe locuri de muncă doar, cantitativ, judecându-le în metri pătrați, este o abordare insuficientă pentru a obține plus valoarea necesară ca ingredient fundamental al unui astfel de proiect.

Iată de ce OAR a decis să apeleze la justiție pentru a apăra destinul MNIR și a încerca prin aplicarea rezultatelor concursului de arhitectură să apere interesul public național și universal.

Oricum, rămân la părerea mea că despre arhitectură trebuie vorbit în termeni fermi, mai ales după ce a fost construită și a început să trăiască, să fie folosită. Sunt atâtea exemple de construcții îndrăznețe criticate și combătute sau chiar urâte și înjurate când au apărut și care au devenit reperele culturale ale unei noi epoci, fiind acceptate doar după ce li s-a dat șansa să demonstreze faptul că arhitecții au fost vizionari. **Concursul de arhitectură este începutul unui proiect excepțional** și trebuie înțeles ca atare.

Viziunea și intuiția arhitectului nu se citesc perfect din planșe și nici măcar nu pot fi complete odată cu soluția de concurs. Orice proiect este o aventură, o cercetare, o poveste în evoluție, o maturizare prin dedicație. A fi atotștiutor în fața desenelor de la concurs înseamnă de fapt a nu fi realist și a nu înțelege ce înseamnă de fapt un proiect și un concurs reușit. Mai sunt și alte forme de ratare. Dincolo de reacția de tipul "eu aș fi făcut altfel", proprie posibilităților concurenți și celor care chiar s-au gândit sau au concurat, mai sunt cei care se tem de eșec. Primii care ar trebui să se teamă de soluția aleasă sunt autorii înșiși, responsabilitatea apăsându-i cel mai tare. Poate că nu au reușit să își transmită perfect propunerile și convingerile. Poate că sunt puncte care ridică semne de întrebare relativ la posibilitățile de a fi transpuse rezonabil în realitate și mă refer mai ales la cele atipice, curajoase.

Un concurs bun surprinde și nu oferă confirmări unor anticipații. În cea de-a doua variantă, aș spune că nu e nevoie de concurs, ci de o relație bună între client și un arhitect abil. Concursurile sunt ratate când ne mulțumim cu puțin, când, de fapt, nu erau necesare pentru a împinge gândirea dincolo de așteptări.

Eșuează când tratăm șansele excepționale cu banalul luat din rutine sau cu imitația neadecvată. Mă gândesc din nou la MNIR, unde acoperirea curții așa cum s-a mai făcut cu mulți ani în urmă la alte construcții, riscă să fie doar o imitație neconvingătoare și până la urmă neorientată spre viitor și progres.

Arhitectura recentă balansează între forme și esențe. Primele sunt un fel de a progresa. Sunt evoluții prin inteligența inspirată. Cele din urmă sunt schimbări generoase de punere a problemelor, de împărțire a ceea ce avem, cu ceilalți. Programele de arhitectură evoluează atunci când dai mai mult ca să primești mai mult.

Concursurile eșuează dacă nu sunt urmate de sacrificii consistente. Arhitectura excepțională a fost întotdeauna realizată cu sacrificii. Cineva a lucrat mult mai mult decât a fost recompensat și cineva a plătit mai mult, uneori mult mai mult decât se aștepta sau era dispus. Ceilalți au fost mult mai profunzi și mai îngăduitori și au făcut mai mult decât o caricatură din orice. Uitați-vă în istorie, ceea ce spun e deja clasic. Arhitectura nu e ceea ce pare. Arhitectura e mult mai mult ceea ce nu se vede decât ceea ce se vede, chiar paradoxal. Arhitectura este și mai mult ceea ce determină, declanșează și inspiră decât ceea ce rezolvă în sine. Arhitectura nu e casa, sunt oamenii în raport cu casa. Trebuie să ne gândim la ce fel de casă ne referim și mai ales pentru cine este ea. Căror scopuri servește și ce ar putea aduce mai mult. Aici intervine sacrificiul. Dacă concursul deschide calea spre a face ceva mai mult decât se așteptau toți cei implicați și spectatorii lor, e un semn bun, o șansă mare. Dacă așteptăm să vină un nume mare și să ne dea o piesă în maniera sa recunoscută, să interpreteze o variațiune adaptată la teren, cred că nu mai vorbim de aceleași șanse. De ce sunt ratate concursurile în România? Revin la întrebarea tendențioasă de-a dreptul pe care

am primit-o, aproape ca o tragere la răspundere și de care aminteam la început. **De ce eșuează concursurile de arhitectură, mă re-întreb?** În primul rând, pentru că cer foarte multe sacrificii unor oameni care nu sunt dispuși să le facă. Vorbesc de deschiderea temelor spre inovație surprinzătoare, cerința de a satisface anumite condiții care ele însele sunt chestionabile în raport cu evoluția. Vorbesc de bani, da, de bani și de cât trebuie să coste efortul și chinul de a aduce valori profunde și cât se plătește de fapt, la prețul pieței. Vorbesc de mentalități și de nevoia de a depăși lucrul cu jumătăți sau fracții de măsură. Pentru lucrul bine făcut îți trebuie corectitudine și rigoare, știință și prețul corect. Pentru excepțional, ai nevoie de mai mult. Despre asta vorbim. Despre capacitatea oamenilor de a produce excepționalul, de a crea condiții și de a risca pentru șansa aceasta. În fond, acolo unde ambițiile sunt mai mici, normale, să spunem, deși nu cred în astfel de normalități, nu e nevoie de concurs. Acesta devine un moft, o simulare a generozității și profesionalismului, o satisfacere a unor posibile reproșuri. E întocmai ca povestea cu democrația: o formulă departe de perfecțiune, care mai și eșuează aproape de fiecare dată. Cunoașteți o altă formulă, mai bună?

La final, ca o veste de ultimă oră, vă anunț că municipiul Cluj-Napoca, prin inițiativa primarului său, a decis ca **toate proiectele care vizează spațiul public din oraș să se realizeze prin concursuri de arhitectură**, prin colaborare cu OAR. Este o dovadă de cultură.

❶ Șerban Țigănaș este arhitect, președinte al OAR și membru în consiliile de conducere ale ACE – Architects Council of Europe și UIA – Union Internationale des Architectes. Asociat în biroul Dico și Țigănaș, fondator al firmei Planwerk. Formator și activist pentru arhitectură, adept al noilor abordări în urbanismul românesc și în arhitectura spațiului public.

Ventilatorul, propunere pentru competiție, randare, autor Șerban Țigănaș

Dan Clinci

ARGUMENT PENTRU CONCURS

Orașul este cel care câștigă detașat, cel care primește premiul cel mare. Cel care câștigă nu numai un nou icon, ci și o nouă atitudine, atât față de moștenirea sa istorică, dar mai ales față de modul în care îi este înțeleasă direcția de dezvoltare.

Concursul de arhitectură este un subiect familiar tuturor arhitecților, dintotdeauna. Argumentele care susțin oportunitatea organizării și participării la concursuri sunt și ele binecunoscute profesioniștilor din domeniu. Semnul îmbucurător este acela că, de ceva vreme, și administrațiile publice au început să le audă și să înțeleagă cât ar avea de câștigat în urma unui concurs de arhitectură, atât pentru prestigiul instituției, cât și pentru oraș și oamenii lui.

De-a lungul timpului, am căutat să ieșim din cercul mai strâmt al profesiei și să aducem această listă de beneficii în fața publicului larg, să prezentăm concursul ca bun comun, al întregii societăți, să îi construim proiecția virtuală, încercând să stărnim imaginația și, pe cât posibil, chiar apetența pentru o astfel de procedură.

Concursul pentru revitalizarea Turnului Pompierilor din Cluj vine, în fine, să materializeze toate aceste argumente și proiecții. Primăria Municipiului Cluj-Napoca, în parteneriat cu filiala Transilvania a Ordinului Arhitecților din România, a invitat profesioniștii să găsească o soluție pentru renașterea acestui monument al orașului, oarecum uitat și pe nedrept. Concursul de

soluții a fost public, într-o singură fază, deschis pentru România, țările Uniunii Europene și Spațiului Economic European și Confederația Elvețiană. Denumit simbolic „Turnul celor trei vârste”, concursul a prezentat participanților o provocare complexă: să trateze existentul cu respectul cerut de valoarea sa de patrimoniu și, în același timp, să îi adauge noi funcțiuni și să îi alăture un eventual segment al vârstei contemporane, să facă accesibil, vizual și fizic, interiorul turnului și să-l deschidă peste oraș printr-un punct de belvedere; în fine, să facă pietonală porțiunea de stradă din fața turnului, să studieze eventualitatea înglobării în compoziție a clădirii alăturate și să prezinte argumente pentru o viitoare utilizare pietonală a întregului cvartal.

Un concurs dificil atât pentru complexitatea abordării, cât și pentru multitudinea cerințelor!

Concurenților li s-a cerut să dea răspunsuri nu numai ca arhitecți creativi, ci și ca restauratori, structuriști și urbaniști. Un concurs „cu de toate”, care a fost lansat la sfârșitul anului 2016, până la data-limită de 26 ianuarie 2017 și care ar fi cerut o perioadă de elaborare de minimum trei luni de

juriul concursului în Turnul Pompierilor, Cluj,
3 februarie 2017, foto Dan Clinci

zile. De aceea, concursul a testat la limită capacitatea participanților de a agrega echipe de profesioniști din domenii conexe, pentru a răspunde tuturor cerințelor într-un timp nu numai comprimat, dar și suprapus peste perioada Sărbătorilor de Iarnă.

Dificultatea temei, termenul scurt de elaborare și perioada inoportună a anului au generat multe emoții în rândul organizatorilor. Exista riscul ca acest cumul de factori să afecteze participarea la concurs, ceea ce ar fi putut periclita rezultatul valoros pe care organizatorii sperau să-l obțină, acel rezultat onorabil oferit, în final, beneficiarului.

Însă răspunsul care a venit din piața de arhitectură a fost unul spectaculos. În Comisia Tehnică a concursului au intrat 25 de proiecte, care au fost prezentate apoi juriului format din: arh. Ligia Subțirică, expert urbanist al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, arh. Șerban Țigănaș, președintele OAR, arh. Szabolcs Guttman, președintele OAR Transilvania, arh. Oana Bogdan, Bogdan & Van Broeck Architects, Bruxelles, arh. Irina Meliță, arh. Adrian Hagi, arh. Ionuț Filip și Florin Moroșanu, directorul Casei Municipale de Cultură din Cluj-Napoca.

Juriul a deliberat timp de două zile, încercând să stabilească o ierarhie valorică a proiectelor din expoziție. Rezultatul acestei jurizări a fost comunicat în cadrul unui eveniment public la care au fost invitați, alături de juriu, organizatorii, presa și publicul larg. În urma deliberărilor juriului, au fost selectate trei proiecte câștigătoare și o mențiune onorifică.

”Proiectul câștigător, semnat de Vlad Sebastian Rusu, co-autori Anamaria Cornelia Olănescu, Anda Gheorghe și Octav Silviu Olănescu, realizează un echilibru extrem de rafinat al răspunsurilor la multiplele cerințe ale temei. Funcția simbolică prin metamorfoza siluetei turnului este subtilă și contemporană, adăugând o „vârstă” a prezentului concomitent cu o invitație pentru viitor prin oferta pe care o face platforma superioară de a găzdui instalații artistice temporare și evenimente diverse. Turnul intră astfel în dialog permanent cu orașul, devenind un turn al artelor, deschis atât la propriu, cât și la figurat. El se transformă într-o scenă sau un soclu pentru performanțe artistice. Placa superioară oglindește lumea de dedesubt, stabilind o conexiune vizuală permanentă cu aceasta.” (Juriul Concurșului)

În cadrul raportului juriului, toți membrii acestuia s-au declarat foarte mulțumiți atât de calitatea lucrărilor, cât și de diversitatea abordărilor, fiind foarte plăcut surprinși de proiectele prezentate.

*De-abia din acest punct am putea să recapitulăm argumentele pro-concurs, argumente de data aceasta nu doar virtuale, ci susținute de rezultatele acestei competiții încheiate cu succes:

25 de abordări diferite ale unui subiect,

aspect care demonstrează, în fapt, logica organizării unui apel public de proiecte. Astfel, beneficiarul primește asigurarea că recoltează din piața de arhitectură toate soluțiile elaborate de toate colectivele care au capacitatea și disponibilitatea să răspundă provocării în acel moment dat.

100 de metri pătrați (100 de formate A0)

de discurs de arhitectură

Competiția îi solicită pe profesioniști să se autodepășească supunându-le capacitatea unui proces comparativ cu întreaga piață; din acest considerent, rezultatele unui concurs le depășesc pe cele obținute în lipsa eventualilor competitori (achiziție directă). Concurenții au dat dovada capacității lor maxime de a convinge un juriu de profesioniști cu experiență că lucrarea lor merită să fie distinsă. Fiecare dintre concurenți a avut la dispoziție patru planșe pe care să își prezinte viziunea. În consecință, fiecare lucrare este un discurs elaborat minuțios, de la planuri de situație și randări ample, până la mici scheme și schițe care explică și detaliază minuțios felul în care funcționează discursul arhitectural.

O expoziție de produs de arhitectură de înaltă calitate,

în care publicul poate asista la ceea ce înseamnă pentru această profesie echilibrul dintre creativitate și realism. Publicul poate percepe pe viu confruntarea de idei materializate în abordări diferite ale aceluiași subiect. Astfel, oportunitatea competiției este susținută de diversitatea de soluții propuse. De asemenea, astfel de expoziții scot arhitectura din condiția ei de planșă acoperită de liniuțe, împăturită, semnată și îndosariată, invitând publicul să interacționeze în alt mod cu proiectul de arhitectură.

Accesul tuturor arhitecților la abordarea unui astfel de obiectiv

Pe lângă vizibilitatea pe care ți-o oferă punerea în operă a unui obiectiv de anvergură simbolică a orașului, tuturor participanților la concurs li s-a oferit calea de acces la contractul de proiectare în valoare de 365.823 RON. Acest aspect devine unul esențial, concursul demonstrându-se astfel un generator nu numai de renume profesional, dar și de beneficiu financiar concret.

Acordarea de premii în bani

Concursul recompensează, alături de câștigătorul premiului celui mare, și pe alți concurenți ale căror proiecte s-au distins în procesul de jurizare. În cazul acestui concurs, premiul întâi a fost recompensat cu atribuirea contractului, urmând ca premiile doi și trei să totalizeze suma de 35.000 RON, mențiunea rămânând doar onorifică.

Prezența profesională alături de ceilalți concurenți

Fiecare concurent își asigură prin participare o foarte bună vizibilitate profesională, de care se va bucura prin intermediul vizitelor publicului în expoziție, vizitelor site-ului concursului, prezența în fața membrilor juriului etc. Acesta este un argument puternic, deoarece, prin intermediul concursului, fiecare participant are ocazia să-și promoveze capacitatea creativă în dialog, de la egal la egal, cu alți 24 de concurenți, unii dintre ei nume prestigioase ale arhitecturii românești. Acest aspect va contribui pe termen lung la completarea brandului fiecăruia și la generarea de comenzi.

Obținerea unui rezultat girat de către un juriu de profesioniști

Beneficiarul, totodată și promotorul concursului, primește în urma acestui concurs un rezultat a cărui valoare este verificată prin compararea directă cu toate celelalte soluții. Această comparație a fost făcută de către un juriu în care au fost prezenți profesioniști renumiți, fiecare cu personalitatea sa profesională, distinctă și puternică. Astfel, rezultatele finale sunt verificate printr-un proces laborios și complex în care argumentele fiecărui jurat sunt întoarse pe toate părțile de fiecare dintre ceilalți membri. Jurizarea unui concurs atât de delicat și de complex

provoacă specialiștii juriului să-și utilizeze la maximum capacitatea de a convinge și, în același timp, înțelepciunea de a fi convins de alte argumente, dacă se dovedesc mai bune. Soluțiile premiate, la care se adaugă mențiunea, s-au distins abia după zeci de ore de dezbateri. Acest proces oferă, astfel, garanția calității produsului final al concursului.

Deschiderea unei discuții privitoare la abordarea unui monument

Concursul propune o abordare oarecum neconformă practicii împănate în cazul obiectelor de patrimoniu. Adăugarea unui surplus contemporan, îndepărtarea intervenției de secol XX, atât în interiorul, cât și în exteriorul monumentului, deschide interesante discuții privitoare la modul în care se poate valoriza și păstra viu trecutul, mai departe de stricta restaurare și aducerea la forma inițială. Fiecare concurent a trebuit să-și pună astfel de întrebări, așa cum și le-a pus și juriul, demonstrând beneficiile unei revitalizări funcționale și estetice.

Integrarea turnului pe o hartă turistică modernă a orașului

Readucerea în atenție a turnului uitat și creșterea potențialului turistic al acestuia — far cultural artistic, punct de belvedere accesibil, monument istoric restaurat, muzeu și expoziție virtuală etc. — oferă șansa de a reinvia memoria monumentului, plasându-l pe harta contemporană a orașului.

Deschiderea unei discuții privitoare la accesul prin clădirea din vecinătate

Un subiect destinat analizei oportunității inițierii unui dialog cu proprietarii din imediata proximitate, în vederea revitalizării unui segment de țesut urban care acum e lipsit de utilitate publică. Concurenții au demonstrat cât potențial de dezvoltare are vecinătatea turnului, invitând astfel administrația să deschidă căi de comunicare cu cetățenii, în vederea dezvoltării sustenabile a acestui segment de țesut urban.

Argumente pentru utilizarea pietonală a întregului cvartal

Concurenții au generat 25 de simulări ale zonei, în cazul în care aceasta se va transforma dintr-o parcare temporară uriașă într-o platformă pietonală. Acest

subiect este un câștig consistent al concursului, deoarece oferă decidenților imaginea viitorului eventual pietonal, invitând la reflecție și, ulterior, la acțiune.

Sustenabilitatea dezvoltării urbane prin concurs de arhitectură

Acest punct se dovedește a fi argumentul suprem, cel care, de fapt, le generează pe toate celelalte, atât cele enumerate mai sus, cât și altele care poate au scăpat analizei noastre. Miza principală este contribuția la dezvoltarea coerentă și sustenabilă a orașului, prin asigurarea succesului de care se bucură toți factorii implicați în astfel de concursuri.

Astfel, promotorul obține printr-o procedură transparentă rezultatul girat ca fiind cel mai bun de către un juriu de specialiști. Profesioniștii au acces liber la comandă, lucru care le asigură renume și beneficii financiare. Publicul expoziției are oportunitatea de a analiza îndeaproape produsul unei competiții de arhitectură, având posibilitatea să compare și să se lase angrenați în procesul de cântărire a argumentelor pro și contra în cazul fiecărei variante. Cetățenii, atât localnicii, cât și turiștii, vor avea acces la un monument fermecător, de unde pot să admire orașul de sus, să învețe câte ceva din istoria acestuia și să descopere, la final, instalația temporară prezentă în acel moment în turn.

Mai multe detalii despre concurs puteți găsi pe pagina oficială a competiției: <http://oar.archi.ro/concursuri/turnul-pompierilor>

¹ Dan Clinci este arhitect clujean. Activează în grupurile de lucru Concursuri și Parteneriate, Formare Profesională Continuă și Profesie ale OAR Național. Este coordonator al concursurilor Turnul celor trei vârste, Ethno Park Cluj 2017 și Rethinking Someș. Este președintele www.urbannect.ro, care are ca scop conectarea cetățenilor cu orașul și reconversia spațiilor vacante prin impregnare culturală.

Florian Stanciu / Iulia Stanciu

„O LUME CARE ARE VOCAȚIA CONCURSULUI ARE ȘI CULTUL CALITĂȚII”

(interviu de Constantin Hostiuc)

Constantin Hostiuc: Pentru că de foarte curând ați fost laureații importantului concurs pentru refacerea MNIR și pentru că nu sunteți la prima competiție profesională câștigată, cred că ne putem propune să discutăm, în cazul Dvs., despre o anumită obișnuință cu ideea de provocare dacă nu permanentă, atunci măcar bine susținută apropo de oportunitatea de a concura pentru un proiect.

Cum gândește un arhitect un concurs de arhitectură?

Concurs, bani publici, viziuni despre oraș

Florian Stanciu: Contrar acestei vizibilități conjuncturale, să spunem că nu avem

obișnuința participărilor la competiții de acest fel. Ni s-a părut o ocazie, cu atât mai mult cu cât venea exact într-un moment mai lejer în lucru, și atunci o provocare de acest fel te pune la treabă imediat într-un regim de concentrare febrilă; iar dacă se mai întâmplă să și câștigi, lucrurile capătă brusc o altă dimensiune. Apoi, lucru bine știut, mai e vorba și de evadare, de ieșirea din rutină.

C.H: Afirmați lucruri aproape surprinzătoare, dat fiind faptul că, pe de o parte, sunteți priviți ca o echipă de succes, iar pe de altă parte pentru că, dinafară, viața de arhitect pare o permanentă provocare. Cât despre ideea de concurs, în toate sensurile lui – dacă, desigur,

se presupune o competiție onestă – el este deodată și generator de valori, dar și, prin aceste distincții pe care le face între membrii aceleiași bresle, un principiu regulator, ierarhizator, normalizator. Și cred că la fel putem vorbi despre obiectul de arhitectură rezultat după o competiție – el reprezintă o excelență.

F.S.: În general, inițierea unui concurs denotă și faptul că Primăria, reprezentanții orașului, au o anumită viziune despre ceea ce ar dori să se petreacă în orașul lor.

Iulia Stanciu: Sau că, în ultimă instanță, sunt pregătite să primească o idee, o propunere poate chiar dincolo de ceea ce ei au gândit, în

Propunere pentru Noul MNIR București, autor STARH, randare

ordinea funcționalității.

C.H.: Să-mi dați voie să spun că, pentru un concurs, cred că se cere și din partea autorităților, și din cea a concurenților, o anume câțime de curaj, de provocare. Cel puțin pentru definirea nevoilor și a temelor majore ale unei competiții.

F.S.: În orice caz, cea mai mare parte a lucrărilor publice sunt sau ar trebui să fie subiecte de concurs. Fiind vorba de bani publici, este de dorit o utilizare a acestora cât mai eficientă, și atunci ideea de concurs pare să garanteze aceasta.

C.H.: Numai că, din păcate, avem deja o tradiție a inutilității și inutilizării competițiilor

de arhitectură, chiar dacă în pregătirea și organizarea lor s-a plecat cu cele mai oneste intenții și premise – vezi concursurile pentru Piața Palatului, București 2000...

F.S.: Nu-mi dau seama unde se ratează aceste competiții – în principiu, sigur că toată lumea pleacă cu cele mai sincere dorințe, cu toții ne dorim să rupem un întreg șir de lanțuri, de ghinioane și de amânări la nesfârșit, de neșanse, de deturnare a lucrurilor care se doreau și așa mai departe. Dar, pe lângă presiunea unor cauze interne, cred că trebuie să ne mai gândim și la situația în care avem un câștigător cert, un proiect valabil – dar, ulterior, nu se mai petrece absolut nimic.

Probabil că intervine aici un întreg ciclu de întâmplări administrative, poate politice, exact nu știm, care fac ca niște posibile idei inteligente, bine realizate, plăcute de către toată lumea, să nu ducă nicăieri.

C.H.: Și așa, nefăcându-se nimic bun și de mare calitate, se ajunge foarte repede la ideea arhitectului vinovat pentru felul/halul în care arată orașul, mai ales că, har Domnului, exemplele negative nu ne lipsesc nici ele...

Inclusiv omului obișnuit, ne este foarte greu să-i arătăm astfel de rezultate, care ar duce, în cele din urmă, la rescrierea relațiilor dintre arhitect și cetate. Concursul, cred eu, este și

ARIA
OTHECA

PORTRETUL
IMPARATULUI
TRAIAN
DE LA OSTIA

PISANIA SCOLII DE LA MANASTIREA SF SAVA

ITAEQUE ARCHITECTI QUI SINE LITTERIS CONTRAERANT ITAEQUE

*Propunere pentru Noul MNIR
București, autor STARH,
randare*

o cale de recâștigare a statutului arhitectului în societate.

O zonă superioară, în care te întreci și te întâlnești cu alții și unde poți scăpa de cearcănele și nemulțumirile veșnice ale clientului

F.S.: Revin la exigențele concursului. Pentru mine, pentru noi, însăși ideea de a intra în competiție cu alte minți pricepute presupune un fel de surescitare, de agitație interioară...

I.S.: Și de concentrare manifestă, implicată, mai mult decât în orice altă lucrare. Într-un fel oarecare, vrei să-ți „dai măsura” în acea întrecere.

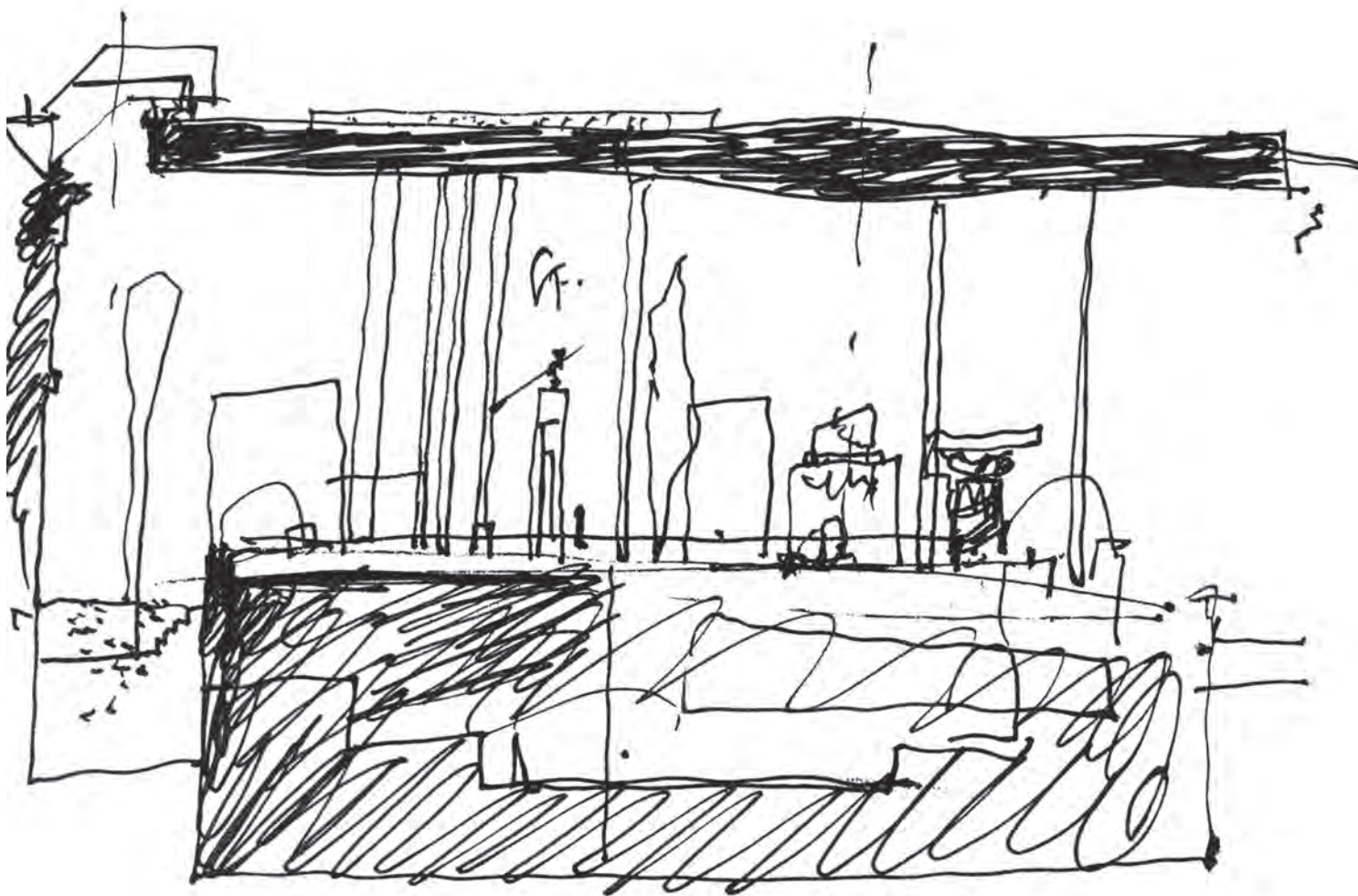
F.S.: Evident, într-un fel te raportezi la un concurs, într-un alt fel la oferta simplă a unui beneficiar. În cazul beneficiarului, trebuie să fii atent la toate cerințele, la doleanțele acestuia, să te îngrijești de o mulțime de mici lucruri concrete, pe câtă vreme într-un concurs trebuie, cumva, să vizezi utopia, nefăcutul. Și mai există exigența instanței juriului, căruia i te adresezi, de fapt, cu lucrarea ta.

C.H.: În ultimii ani, ai fost câștigătorii a cel puțin două concursuri de arhitectură. Cum este concursul „dinăuntru”, care e desfășurarea lui?

F.S.: Aș spune că în primul rând trebuie să te atragă și tema, să o simți afină cu preocupările tale, cu orizontul tău de idei. Să îți faci, cumva, tema aceea, cu ochiul. Apoi, pentru mine cel puțin, este foarte important și cât de îmbietor este juriul, calitatea juriului, în

care trebuie să am deplină încredere că ne va citi propunerea cu toate nuanțele ei și că-i va sesiza, cu bunăvoință, sensul ei latent. Nu ești, nu ai cum să fii inocent față de juriu. Juriul unui concurs trebuie să fie unul înalt. Prezumptiva calitate a juriului nu atinge direct proiectul și totuși, în unele cazuri, poți fi stimulat de aceasta.

La Noul Sediul al Ordinului Arhitecților din Str. Sf. Constantin ne-a atras subiectul limitat ca spațiu, dar complex, cu multă invitație la atenție pentru detalii, pentru gingășie, în vreme ce la MNIR ne-am găsit, dimpotrivă, tocmai la polul opus – era vorba aici despre magnanimitate, despre complexitatea de probleme și de funcțiuni, lucruri care, inițial, aproape că ne-au făcut să respingem proiectul. Am fost multă vreme pe punctul de a nu participa, dar în cele din urmă ne-a „împins de la spate” un considerent etic – ne-am gândit la câtă vreme am vociferat, laolaltă cu alți colegi, desigur, apropo de situația în care nu erau și nu se făceau competiții de arhitectură, încât acum, când ne întâlnim cu un concurs (și unul foarte bine făcut, aș spune, cu o temă impresionantă, completă) ne-am simțit aproape obligați să participăm. Până la urmă, am ajuns să ne atașăm situației, de toată încărcătura și complexitatea ei copleșitoare. Pentru un birou de arhitectură românesc – dar bănuiesc că nici afară lucrurile nu sunt radical diferite – concursul, competiția, întrecerea are și un rol de vânturare, de ieșire în lume cu ceea

Propunere pentru Noul MNIR București, autor STARH, schițe

ce ai mai bun. Și îmi place și ideea că soluția pe care o dai pentru un mare concurs are ceva de prognoză, de anticipare, de „mers înainte” raportat la alte situații. Faptul că poți scăpa de cearcănele și nemulțumirile veșnice ale clientului, ideea ca propunerea ta să fie judecată obiectiv de către o instanță, de un juriu interesat, aflarea ta într-o zonă superioară, în care te întreci și te întâlnești cu alții, toate acestea te îndeamnă să îndrăznești ceea ce nu cutezi în altă parte, în alte situații. Pur și simplu simți că poți să clădești ceva de un alt tip și că poți să te prezinți lumii cu un alt chip. În concurs începi să te reconstruiești, să te recalibrezi, să te recompi.

Chiar să-ți definești, să-ți redefiniești demnitatea propriului chip de care, poate, ai uitat.

O cale profesională de comunicare cu nevoile societății

C.H.: Din ce spuneiți, pare că ar fi o idealitate, ca arhitect, să fii întotdeauna în stare de concurs.

F.S.: În principiu, da, pentru că, provocat de o cerință înaltă, tinzi să suprapui chipului alterat de banalitatea profesiei starea aceea de grație pe care o ai, trebuie să o ai în vremea concursului. Cred că o lume care are vocația concursului are și cultul calității. Vocația concursului, mai degrabă decât a confirma așteptările, este aceea de a lua prin surprindere. În general, dacă vorbim despre o temă, despre o funcțiune, te aștepti ca lucrurile să fie într-un anumit fel. Dimpotrivă, un concurs mută aceste lucruri, aceste cerințe, le reasează. Este o privire nu directă, ci oblică, nu asupra realității, dar asupra unei

posibile realități. O privire care surprinde lucrurile „cu garda jos”. Plus că – trebuie să spun și aceasta, chiar dacă pare că voi reitera un clișeu – concursul este și locul tinerilor: competițiile sunt locurile unde tinerele echipe se lansează, unde fiecare dintre ele are o șansă. În alte situații punctuale, particulare, concursul este și un fel de anti-piață – mă gândesc la rostul lui fundamental de a descifra și planta ierarhii, însă el este, ca instituție, cumva opus unui trend actual în Franța de azi, să zicem, unde după epoca Mitterand s-a dat curs unor situații care depind de piață, de licitații. Pentru oricine este evident că astăzi, în Franța, strălucirea pieței de arhitectură a scăzut. Pentru o perioadă, ca să pretinzi că știi ce se petrece în lumea arhitecturii, trebuia să fii atent la

marile competiții franceze, să fii informat via „l'Architecture d'Aujourd'hui”. După aceea, s-a efectuat, poate logic, o schimbare de sens, s-a trecut la construirea mică, necesară pieței și supusă puterii promotorilor și a rezultat ceea ce vedem astăzi, o arhitectură în genere cenușie, de consum, cu foarte puține prezențe de forță și străluciri.

Într-o piață imobiliară de acest fel, stai în așteptarea clientului. Bineînțeles că și pe acest segment au fost concursuri, însă ele nu mai erau deloc ceea ce fuseseră în perioada de glorie amintită...

Partea care pare să fie bună, să fi rămas pozitivă în continuare, este că și în proiectele de oarecare mărime de acum (vorbit tot de piața franceză), inclusiv clădirile publice de dimensiuni medii mai permit idealizări, permit salturi utopice.

C.H.: Traductibil în arhitectura românească actuală, o mică infuzie de excepțional, de spectacol, măcar, ar fi de dorit.

F.S.: Toată lumea este de acord, în principiu, că este nevoie, și pe piața noastră, și în afară, de foarte multe concursuri de arhitectură. Și dacă ele vor fi urmate și de realizări ale propunerilor, lumea va prinde curaj, iar arhitecții vor descoperi că și competiția este o cale profesională de urmat, dar și de comunicare cu nevoile societății. O cale mult mai onestă, alta decât cea a descurcăreliilor, a prieteniiilor și amicițiilor pe sfere de influențe...

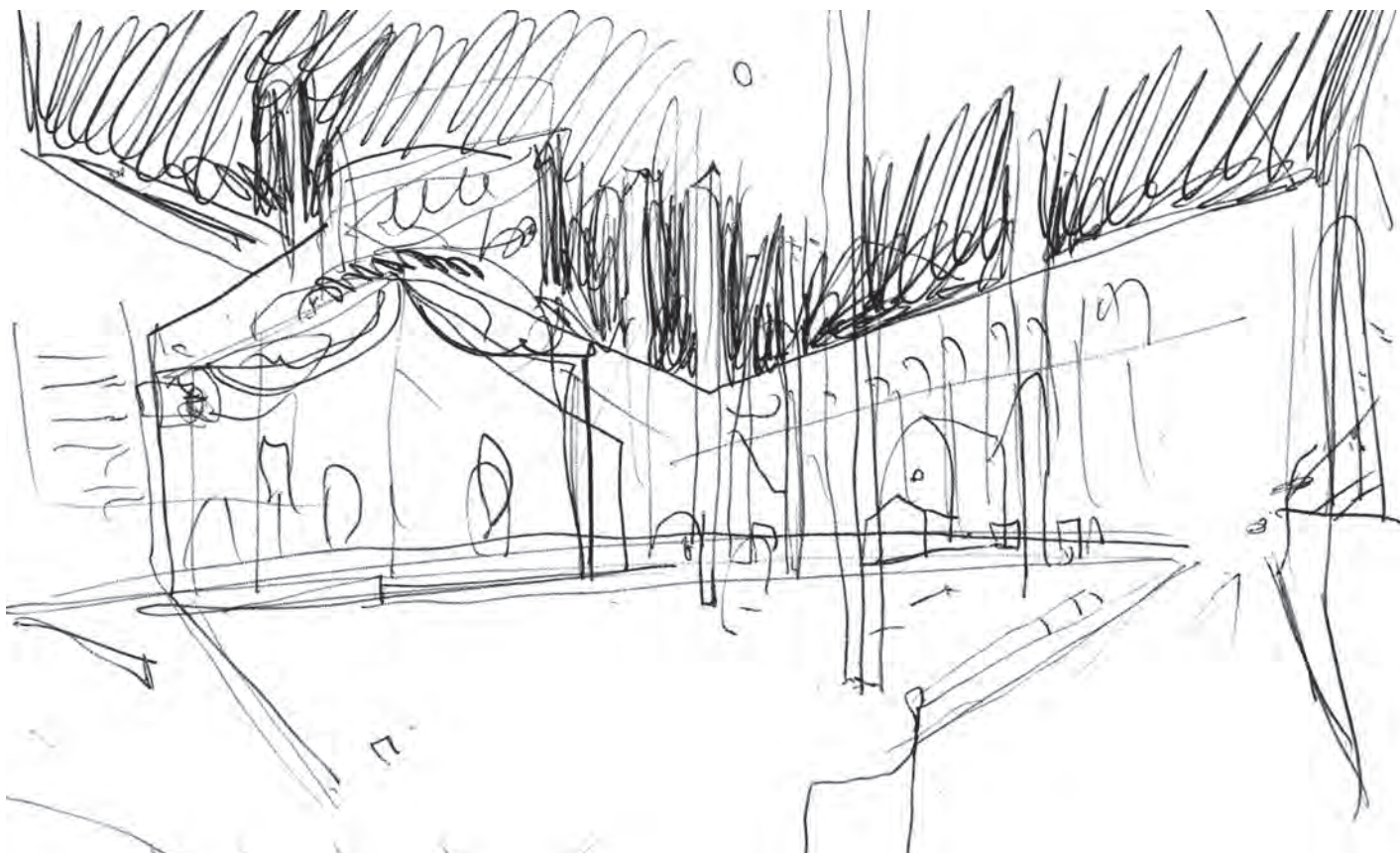
C.H.: ...decât calea concursurilor de împrejurări...

F.S.: ..a tupeului managerial și a altor căi ocolite care duc la comandă. Și atunci, un tânăr arhitect nătâng și talentat, silit de nevoi să facă fișe în birou, are șansa de a fi descoperit – punct de vedere din care concursul se dovedește și „scormonitor”, „descoperitor”. Are în el și ceva generos, șansa: poți lucra în căsuța ta, necunoscut, pentru un concurs și poți exploda; ceea ce piața (zisă) liberă nu îți permite.

Instituția concursului, care să fie respectată de la un capăt la altul

C.H.: Concursul ca „ocazie a vieții” este un topos care ar trebui să mobilizeze energii, cum se spune. Iarăși, din păcate, de multe ori rămânem doar cu ratările – de fiecare dată când trec pe lângă spațiul trist de lângă Casa Poporului, nu mă pot opri să nu mă gândesc la cum mi-ar fi fost schimbată mie, personal, dar și altor mii de oameni, probabil, viața, dacă cea mai importantă competiție de arhitectură din România post 1990, Concursul București 2000, ar fi fost urmat de transpunerea lui în fapte.

F.S.: Ar fi fost, dacă era finalizat, poate cel mai important eveniment de arhitectură din România, iar consecințele urmărilor lui ne rămân, din păcate, numai ca regrete, deși acel travaliu ar fi însemnat un efort social și profesional uriaș, care ar fi presupus conlucrarea părților. Astăzi, din câte ne putem da seama, aceste concursuri sunt, de fapt,

Noul Sediu OAR București, Str. Sf. Constantin, autor STARH, randare (stânga sus) și fotografii (foto: Ana Maria Stan)

mai mult încăpățănări tenace ale forurilor profesionale – OAR, UAR, acestea încercând, într-un fel, să „seducă” instituțiile publice pentru ca acestea să organizeze, să pună în practică ideea de competiție de arhitectură. Mai intervine și pericolul cercului vicios – nu faci concursuri decât dacă ai echipe cu experiență, dar fără concursuri ele nu au cum să aibă experiență. Plus că mai apar și situațiile concursurilor ratate, din diferite motive, care dau încă și mai multă apă la moară instituțiilor care nu doresc organizarea unui cadru competițional (Piața Universității este un astfel de eșec anti-„motivațional”- „Ați văzut, Primăria a fost de acord, și uite ce a ieșit!”) Se invocă, sofist, riscul actului democratic care, vezi Doamne, nu are cum să producă lucruri pozitive, valori...

C.H.: Știut fiind că, aici, o parte a temei a fost improvizată, fiind determinată deja de niște

cerințe impuse (parcajul existent), iar pe de altă parte, soluția însăși, chiar ieșită în aceste condiții, nu a fost respectată de constructorii...

F.S.: Dar, după mine, tocmai o astfel de „răstălmăcire” a datelor de concurs ar trebui să fie un imbold încă și mai mare de a impune, pe cât posibil, instituția concursului, care să fie respectată de la un capăt la altul. Și, în plus, o astfel de activitate permanentă în sensul competiției transparente ar scăpa și Primăria de orice suspiciune cu privire la atribuirea unor lucrări.

C.H.: Cu amenda că, în adoptarea unei astfel de poziții de competiție-de-specialitate livrată transparent spre „Cetate”, forul Administrativ ar trebui să spună, ca în jurământul din procesele americane, „adevărul, numai adevărul și TOT adevărul”, nu numai anume părți trunchiate din ele, care convin, și în urma publicării cărora tot

arhitecții sunt cei percepuți ca „vinovați” de către cetățean.

Un tur de forță – MNIR

F.S.: Cea mai importantă parte a unui concurs mi se pare solicitarea lui și tot riscul, inclusiv de a face unele lucruri în gol, la risc, efortul maximal și prospecțiunea.

C.H.: Cum a fost lucrul la MNIR, „dinăuntru”?

I.S.: Tema era foarte solicitantă, părea aproape imposibilă, și am tratat-o, prima oară, cu un tempo de răgaz – a trebuit să o citim și recitim, pentru a ne „umple” cumva de ea.

F.S.: Prima oară nici nu am vrut s-o facem.

I.S.: Pur și simplu complexitatea ei ne-a speriat.

F.S.: Ni s-a părut atât de mare, încât am considerat că noi, cu resursele noastre, nu o putem face. Ni se părea că avem nevoie de o

armată de arhitecți ca să facem așa ceva. În cele din urmă, s-a dovedit că o echipă de cam 10 oameni, cu tot cu studenți, a fost în stare de un răspuns. Tema nu era nici ea simplă – un nou concept pentru un nou tip de muzeu. A fost importantă, aparte de cerința ca soluția să fie una contemporană, marea problemă a curții interioare, apoi cea a organizării spațiilor, circulațiilor și depozitelor; mai există și o „foame” de spațiu, pentru că Muzeul are foarte multe colecții. Dar fundamentală a fost relația lui cu orașul, vocația publică a spațiului muzeal, care urma să fie deschis în exterior, în condiția în care la interior are un soi de „receptacol public”, fără de care astăzi nu se mai poate. Nu mai există, deci, ca în spațiile muzeale clasice, opera de artă și vizitatorul, ci există locuitorul orașului în proximitatea operei. Se caută iradierea operei spre cetate, aproximativ ca în Renaștere – să

fii în apropierea transparentă a operei de artă. Așa că se cere astăzi, chiar cu riscul unui oarecare populism care poate părea servil la adresa vizitatorului actual, cam leneș, ca spațiul să se redefinească în direcția unui loc de entertainment cultural. Muzeele par a fi obligate nu să mai acapareze opere, ci să cedeze spațiu și imagine de artă spre public. De cealaltă parte, există un snobism manifest, dar se mizează măcar pe faptul că el are o direcție culturală. Clădirea, minunată, chiar dacă ușor ermetică, are pachetul de scări spre Calea Victoriei puțin restrictiv, dar există intrările laterale și de pe spate, unde spațiul este permeabil. Aceasta a fost marea miză a proiectului, poate chiar mai mult decât cea despre conceptul muzeal „clasic” în sine. Urmează un întreg proces interior în care vom lucra cu specialiști, dar conceptul dorit și urmat de acest concurs cam acesta este, în

liniile lui principale. Iar „încărcătura” celui care a câștigat un astfel de concurs – prin care, evident, a dobândit și o legitimitate în breaslă și în oraș – este că el e înlănuțuit, în cele din urmă, de propria soluție.

❶ Iulia Stanciu și Florian Stanciu practică arhitectura în propriul lor birou, STARH. Conferențieri la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București. Câștigători a numeroase competiții naționale, nominalizați în repetate rânduri ai concursului Mies van der Rohe Awards; contribuții teoretice în Arhitectura, Igloo, Zeppelin, Arhitect design; în 2013, au fost nominalizați la secțiunea Teorie a Bienalei de Arhitectură București.

Marius Miclăuș

CONCURSUL CA BUNĂ STARE PROFESIONALĂ

(interviu de Constantin Hostiuc)

Constantin Hostiuc: Atunci când abordezi tema concursului de arhitectură, realizezi că, de fapt, vorbești în principiu despre două lucruri relativ distincte – pe de o parte se poate pune în discuție o „întrecere” de tipul Anualelor, Biennalelor șamd, în care, ca arhitect, participi la competiția profesională cu un proiect gata definitivat, pe care dorești să-l supui unei judecăți deodată atente și la criteriile speciale, dar și la media, la difuzarea, la publicitatea unui travaliu încheiat. Pe de altă parte, și acesta este, în principal, obiectul dialogului nostru, vorbim despre „concursul de la zero”, adică despre travaliul care urmează unei provocări oficiale venite dinspre un potențial beneficiar care, cel puțin la modul ideal, dorește să obțină cea mai bună soluție pentru nevoia sa, pentru funcțiunea necesară ce urmează a fi construită și care se încheie cu adjudecarea unei viitoare

comenzi. În general, mentalitatea „biruitoare” de pe piața locală vorbește despre concursul de arhitectură numai atunci când în discuție este un obiect mare, o temă „grea” sau o propunere majoră (și atunci, tot în mod excepțional).

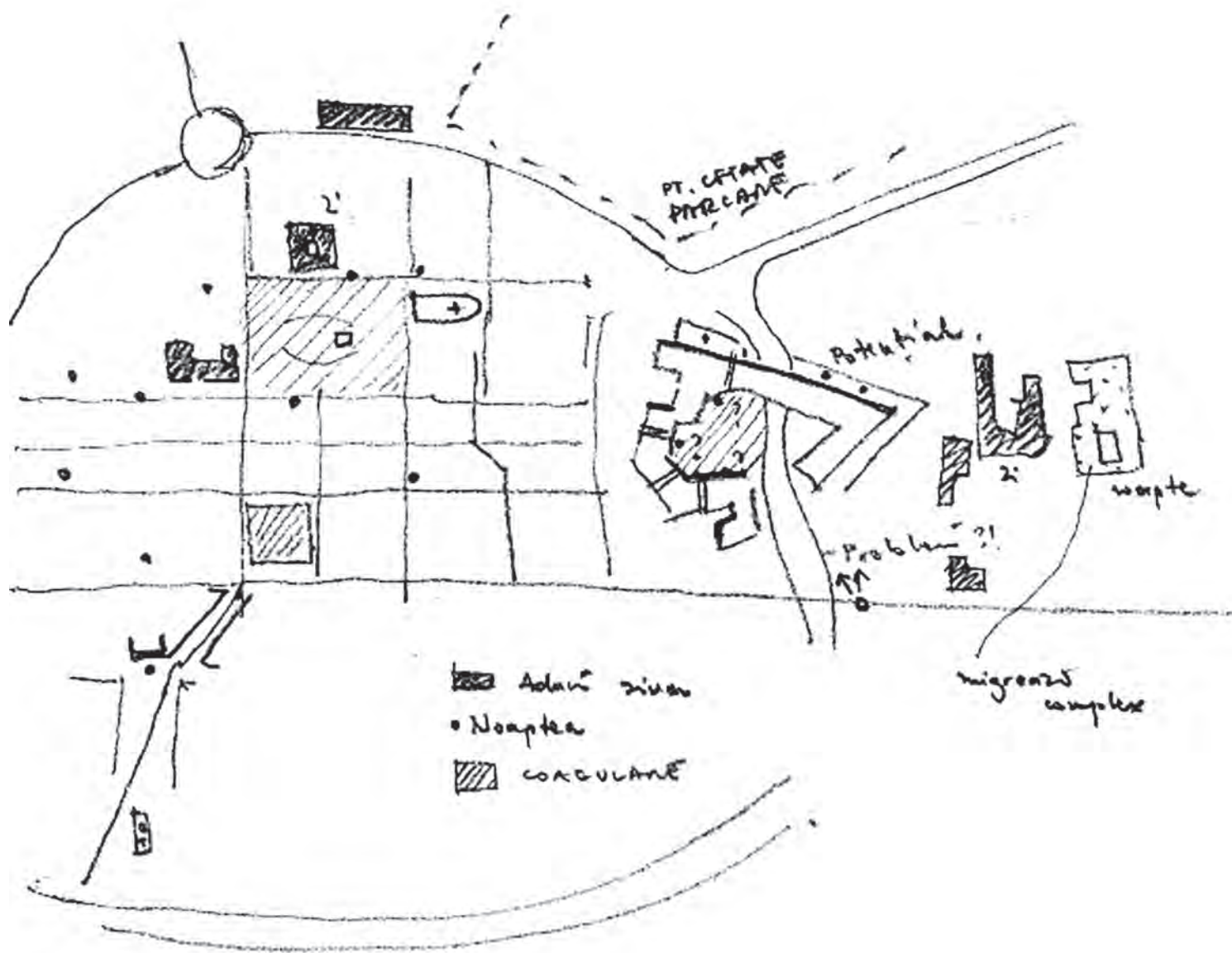
Concursuri multe pentru lucruri mici

Marius Miclăuș: Cu specificarea că această situație e un fel de „regulă” pentru noi – în Austria sau în Italia se fac concursuri de arhitectură pentru fiecare grădiniță ori mic spațiu social, la care vin zeci sau sute de participanți. Fiind mai mult în contact cu exteriorul țării în ultimii ani, am observat că acolo concursul de arhitectură a devenit un fel de obligativitate. Statementul, declarația de existență și de activitate a unei Primării din Vest, oricât de mică ar fi ea, este construit prin transparență față de dorințele de a edifica ale comunității; iar această transparență

este cel mai bine reprezentată de concursuri. Ei scot frecvent la concurs obiecte de arhitectură relativ mici, iar concursul devine, în această lume a competitivității, o formă de acces la performanță. Recent, aflu de la un amic arhitect din Austria că participă la un concurs pentru o grădiniță din nordul Italiei, un concurs la care au intrat în competiție aproape 200 de proiecte. Un alt tip de concurs de specialitate interesant care se practică în Vest (și care ar putea să fie foarte repede implementat și în lumea noastră) are forma unei invitații pe care investitorul o face către 4-5 firme specializate pe tipul de arhitectură dorit de el și astfel toți cei invitați, plătiți, desigur, produc o idee – este concursul de idei cu invitații.

C.H.: Iar la final se construiește împreună o idee, se preia o idee și se „îmbunătățește” sau...?

M.M.: Nu, din cele 4-5 firme invitate este

Cetatea Bastion, Timișoara, schiță, autor proiect Marius Miclăuș

selectat un singur proiect al unei echipei căreia, de obicei, i se încredințează realizarea lucrării și cu care se semnează contractul.

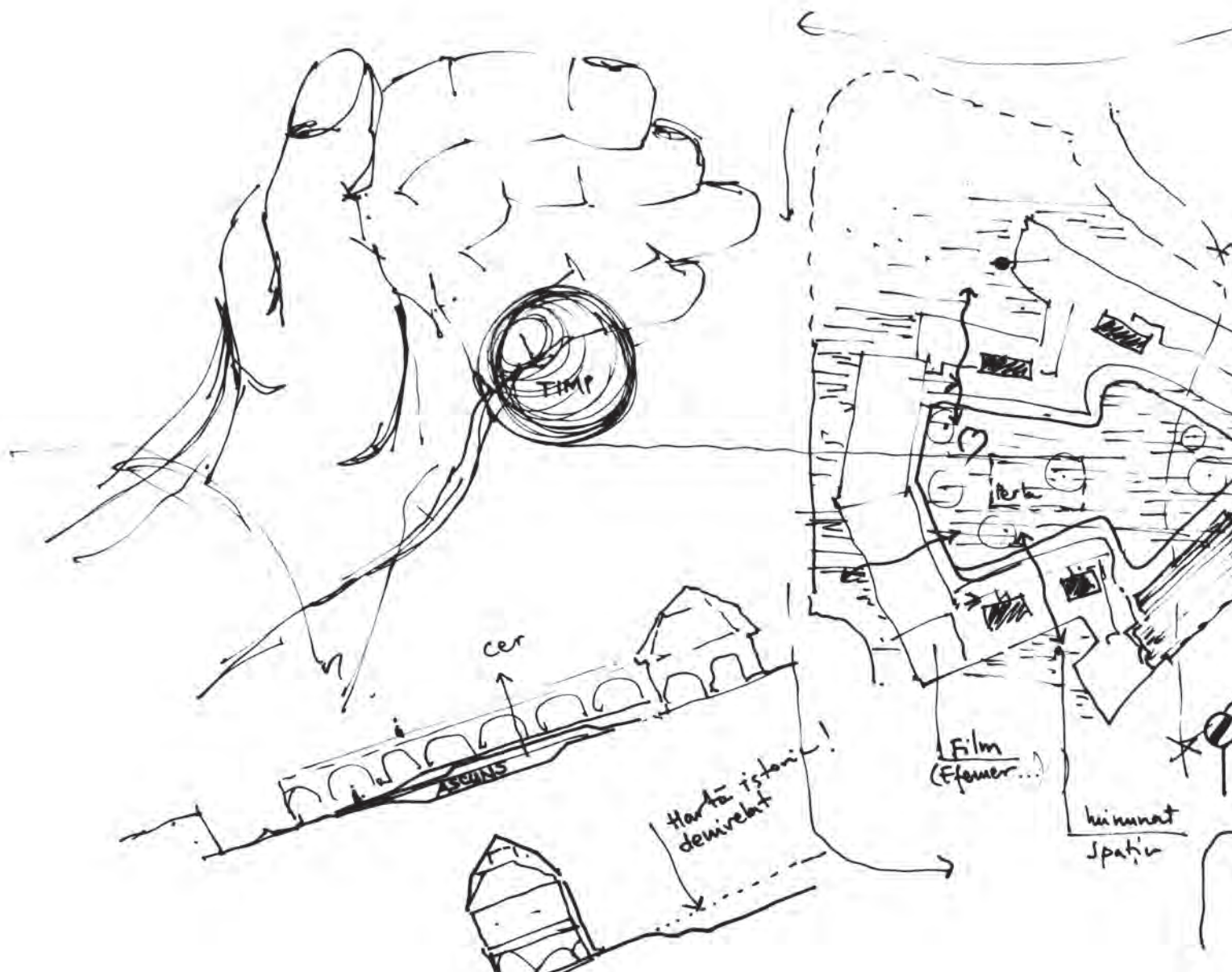
C.H.: Putem bănuî, pentru alte spații, și o legislație mai strictă, ce oferă niște garanții părților care intră în această întreprindere lucrativă – mă gândesc la felul în care sunt prevăzute anumite drepturi și obligații pentru ambele părți, cu respectarea unor termeni de timp și de calitate, a drepturilor de autor ș.a.m.d.

M.M.: În general, arhitecții români nu reușesc să înțeleagă că această lege a dreptului de autor la noi aproape că nu există ca prezență vie și activă în branșă, iar dacă există este lăsată să funcționeze atât de precar încât nu oferă niciun fel de protecție legală sau auctorială celui care a conceput o clădire, un obiect. Ultima experiență de acest fel am avut-o chiar ocazională de proiectul Bastion din Timișoara, unde o celebră

firmă de arhitectură (Ove & Arup) a venit și a cerut pur și simplu proiectul digital al propunerii, ca să intervină în el, iar subsemnatul nu a fost de acord, tocmai pe motivul că o lege a Dreptului de autor ar trebui să mă protejeze. Și atunci, când, în fața unei mari adunări de persoane publice, mi s-a reproșat acest fapt, am întrebat, la rândul meu – „Dar în țările în care firma Dvs activează, este posibil ca proiectul în AutoCAD să fie pur și simplu cedat unei alte firme, care să-l poată modifica?”, răspunsul a fost: „La noi, așa ceva nu se poate! La noi, legea dreptului de autor e sfântă!”

„Și... de ce credeți că în România nu e la fel?” Nu mi s-a oferit vreun răspuns.

Ce mi se pare ciudat, dat fiind exemplul de mai sus, este că arhitecții noștri nu înțeleg că ar putea să se folosească de această lege. Chiar noi, ca breaslă, părem să nu ne dăm seama de

Cetatea Bastion, Timișoara, schiță și detaliu interior, autor proiect Marius Miclăuș

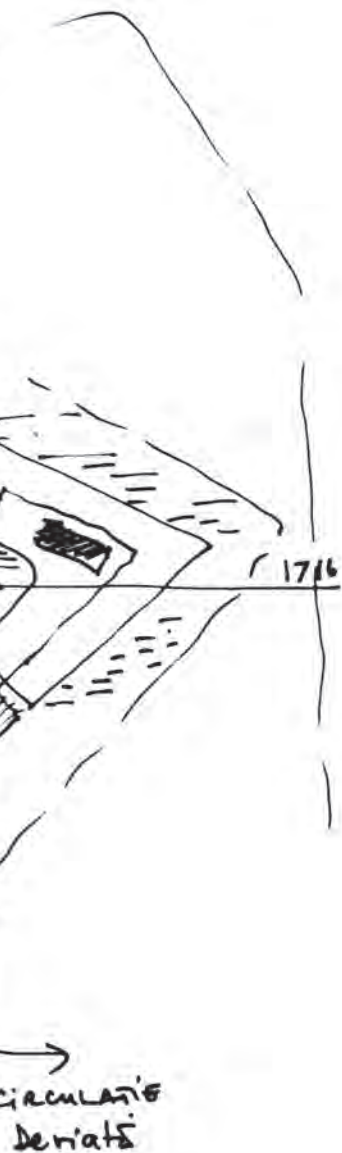
oportunitatea pe care o avem. Este o chestiune față de care cred că OAR ar putea face destul de multe lucruri pentru ca arhitecții să cunoască și să folosească acest drept al lor. Acest temei legal este unul pe care te poți sprijini foarte serios pentru a face o arhitectură de calitate.

Este vital ca în contracte să apară acest drept de autor.

Un alt prieten arhitect, tot vienez, mi-a răspuns astfel la întrebarea : „Cum îți protejezi lucrările de intervențiile clienților?”- „Este stipulat foarte clar un articol în contract, că în momentul în care clientul ia decizii peste mine, eu pot rupe contractul și îl pot convoca la o discuție clarificatoare în fața breslei, în urma căreia el poate fi obligat să îmi plătească daune pentru afectarea imaginii mele și a firmei mele”.

Revin – am avut bucuria de a câștiga prin concurs public două lucrări pe care le-am considerat foarte importante și pentru mine, și pentru orașele care mi le-au „comandat”, în cele din urmă – Bastionul, la Timișoara, Spitalul Carol Davila, în București. În ambele cazuri, am avut surpriza ca, urmare a poziției oficial-asumate, de laureat al competiției, să constat că sunt altfel perceput ca arhitect. Fiecare din cei doi beneficiari a făcut gesturi prin care a arătat că stimează, că respectă, în situațiile date, statutul arhitectului – care, în societatea noastră, e destul de „jos” situat – pur și simplu pentru că am câștigat un concurs. Pentru Spital, am avut astfel posibilitatea de a negocia contractul timp de 4 luni – în vreme ce atunci când câștigi o licitație, ți se pune în față un contract pe care

nu prea mai poți să-l schimbi, e o situație în care te trezești mai mereu perdant. Faptul că Ordinul Arhitecților a organizat ambele concursuri, iar în București avocatul Ordinului, Serghei, a susținut semnarea contractului din punct de vedere juridic, a constituit un mare câștig și pentru mine, ca arhitect, și pentru biroul meu, dar pentru arhitecți și pentru arhitectură în general, zic eu. În permanență, Directorul AFIUSP al S.I atrăgea atenția, pe șantier: „Vedeți că este un concurs câștigat, nu este o licitație, vă rog să aveți mare grijă de respectarea arhitecturii așa cum a fost făcută ea în proiect...” Se naște astfel, apare o altă atitudine a beneficiarului față de actul de arhitectură – ceea ce, din punctul meu de vedere, e foarte bine, e un mare plus. Ce nu e bine este că foarte multe lucruri sunt

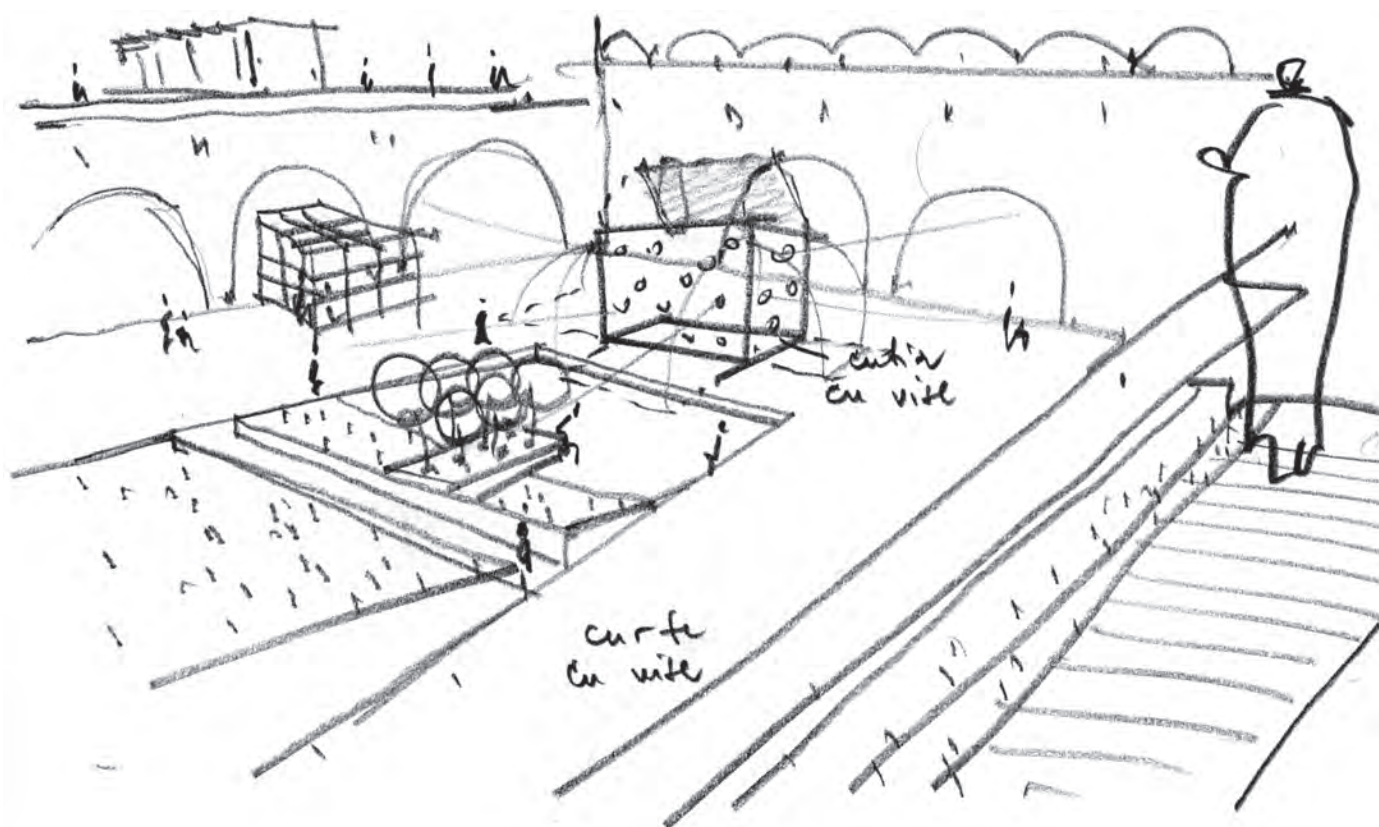
lăsate să se facă fără niciun fel de concurs.

C.H.: Oarecum ar fi firesc ca atunci când ești laureatul unui concurs de arhitectură, să fii lăsat în pace să te concentrezi asupra supravegherii, a ameliorării ori rafinării proiectului în loc de a te ocupa de lucruri marginale, de cârpei, de mica bucătărie a proiectului, care consumă atât de mult timp și nervi...

Prețul mai mic (care nu garantează nimic) versus calitate pro-bono

M.M.: Mi se pare că, în această situație fericită, te simți mai obligat față de un anumit standard, manifesti acea autoritate pe care ți-o conferă supremația competițională. Sigur că și în această situație apare o întreagă sumă de activități suplimentare, multe dintre ele neprevăzute de

vreun contract, pe care le faci sau le supraveghezi de dragul proiectului, dar consider că orice efort e superior, totuși, simplelor licitații, și merită făcut. Licitații publice la care nu am participat inclusiv ca formă de protest față de o anume pregătire și formare profesională care îți consumă ani din viață (ca să ajungi la formația și la statutul de arhitect, eventual de arhitect recunoscut) față de motivația penibilă a prețului celui mic mic, care nu garantează absolut nimic. Cred și spun că este sub demnitatea noastră de arhitecți să intrăm într-un astfel de „joc murdar”. Pe de altă parte, trebuie să te lupți cumva și cu „obligația” de a avea unele comenzi care să te lase să ajungi, mai apoi, la o anume prezență ori prestanță. Dar, dacă te obișnuiești și tu, și îi obișnuiești și pe ceilalți...

C.H.: ...cu lucru de calitate livrat la cel mai de jos preț...

M.M.: ...pe de o parte, îți va fi aproape imposibil să mai ajungi la o normalitate a aprecierii și

auto-aprecierii, inclusiv ca nivel de plată al travaliului în care ești continuu implicat, iar pe de altă parte, vei favoriza o stare negativă de lucruri pentru toată comunitatea de arhitecți. Uneori, dacă îți poți permite acest lucru, este mai „rentabil”, profesional vorbind, lucrul fără pretenții materiale imediate, proiectul-cadou, ca să zică așa. Și nu e doar retorică plină de emfază ceea ce spun: după cele două concursuri și după criză, prin 2010, am decis să fac un experiment și să lucrez dezlegat de condiționările materiale al actului de arhitectură. Insist - a fost un experiment, pe care, firește, îl consider o excepție de la normalitatea vieții profesionale.

C.H.: Adică?

M.M.: Prețul pentru proiectare scăzuse atât de mult în acea perioadă, încât costul cu care ți se plătea efortul profesional depus era absolut derizoriu. Și atunci am propus beneficiarului această colaborare fără obligație financiară pentru el, dar în condițiile în care mi se lăsa mult

mai multă libertate ca viziune de arhitectură pusă în operă. Ce am constatat la finele câtorva ani? Că premiile pe care le obținusem la diferite concursuri profesionale pentru acele case „la liber” au ajuns, în final, să însumeze o cantitate de beneficii (inclusiv materiale) mai mari decât ar fi însemnat încheierea unor contracte.

C.H.: Caz care, totuși, trebuie socotit ca o excepție de la regulă...

M.M.: ...dar care s-a verificat mai ales prin aceea că, în lipsa unei „asigurări” materiale, clientul nu mai emitea pretenții de niciun fel în materie de modificare a arhitecturii, nu mai intervenea în decizii sau în desfășurarea lucrărilor.

Spațiul public – loc pentru comunitate

C.H.: Dacă Marius Miclăuș ar fi organizatorul unui concurs de arhitectură, cum și pentru ce l-ar organiza?

M.M.: În 2014 am organizat un astfel de concurs, pentru studenți, juriul cuprindea 5 membri

Cetatea Bastion, Timișoara, schiță (stânga) și imagine existent, autor proiect Marius Miclăuș

din 5 universități diferite, la Dealul Cerului, iar premiul prevedea o mică sumă de bani și realizarea lucrării. Studenții care au câștigat au intrat în echipa de proiectare – și acesta este un mare premiu pentru cei care știu să-l aprecieze, ei au fost prezenți, apoi, la toate lucrările care țineau de încheierea „atelierului de machetare”, de amplasare ș.a.m.d. În București, aș propune și m-aș implica într-un concurs de arhitectură pentru o întreagă zonă urbană. Sunt zone întregi pe care le percep ca lipsite de claritate, care par că nu au legătură cu urbanitatea unui oraș în general, cu a Capitalei cu atât mai mult. Cred că m-aș lega de nevoia de a ridica în general calitatea vieții.

Poate pentru că eu cred că spațiul public, în România, nu este trăit. Atunci când este, dacă este, el este utilizat ca spațiu de tranzit, nu este spațiu al unei stări, al unei așezări, al unei activități. Din păcate, un același lucru îl pot spune și despre proiectul meu drag din

Timișoara, bine gândit, bine realizat...dar părăsit (chiar catalogul lucrării conține un text cu un titlu memorabil în acest sens – „De ce e liniște la Bastion?”). Am fost ferm convins, mai ales după ce am câștigat competiția, că dacă voi lucra și voi pune pe picioare „suportul” necesar unui loc pentru comunitate, el se va și umple automat de viață. Și nu e deloc așa. Se pare, totuși că acel suport trebuie/trebuia să rămână viu prin evenimentele pe care le organizezi sau prin mici trucuri de folosire a spațiului. În București, Spitalul Carol Davila a fost gândit ca spațiu de legătură între Bd. Dacia și Griviței, tocmai pentru a umple de viață un interstițiu, a favoriza apariția unui spațiu urban. Evident, odată proiectul încheiat, conducerea spitalului a hotărât cu de la sine putere că un gard este cel mai potrivit semn de proprietate, ca și de auto-izolare de oraș. Reprezentanții ai breslei mi-au sugerat chiar să dau Spitalul în judecată pentru această agresiune asupra proiectului, dar „acolo

sus” e clar vorba despre cineva care nu înțelege, nu are cultura transparenței, a deschiderii urbane, așa încât orice acțiune s-ar fi lovit ca de un zid de această limitare. Omul pur și simplu nu și-a pus problema și nici nu și-a dat seama despre cât de mult ar avea de câștigat spitalul din această legătură deschisă cu orașul. Dacă pentru politicieni ar fi mult mai limpede faptul că orașul, viața lui depinde de modul în care este folosit spațiul public de propriii cetățeni, în mod sigur ar fi mult mai multe concursuri de arhitectură în România.

❶ Marius Miclăuș este arhitect, profesor al Facultății de Arhitectură, Universitatea Politehnică Timișoara (1997-2010), profesor invitat la Universitatea Sapienza din Roma, 2014. Vicepreședinte al Uniunii Arhitecților din România (2004-2008), din 2010 președintele Fundației Archaeus, cu care derulează câteva programe internaționale: Dealul Cerului Projekt, Peripatetica (co-organizator) sau Borangic.

RAPHAEL ZUBER

A CHANCE TO BUILD, BUT ALSO TO MAKE STATEMENTS

*(interview by
Ana-Maria Goilav)*

O ȘANSĂ DE A CONSTRUI, DAR ȘI DE A FORMULA MANIFESTE

In Switzerland, all works for public buildings generally have to be assigned through architectural competitions. The competitions are organised by the local building authority or by an external planning office. The Swiss society of engineers and architects SIA provides guidelines and support and labels competition briefs that follow their guidelines. An important criterion to get this label is that the majority of the jury members are experts, which means architects, engineers or landscape architects. There are different types of competitions. The most common ones are the open competition and the restricted competition with prequalification, where architects or teams apply and are selected based on their portfolio. In these restricted competitions there are usually also 2 positions for young architects without any built references.

How could the winning project turn into reality successfully? Who is responsible for its implementation?

In general, the authors of the winning project are assigned to plan the building. The author can be the architect alone or a planning team including engineers and specialists. Eventual additional planners are assigned through another tendering process. All this and usually also the basic parameters for the contracts are specified in the competition brief.

For smaller and medium size projects the architect takes the lead

În Elveția, toate sarcinile care țin de realizarea clădirilor se încredințează unei entități, în general, numai ca urmare a unui concurs de arhitectură. Concursurile sunt organizate de către autoritatea locală de construcții sau de un birou de proiectare extern. SIA, societatea elvețiană a inginerilor și arhitecților, oferă sprijin și consultanță în acest sens și stabilește coordonatele concursului, care urmează liniile lor directoare. Un important criteriu prevăzut de o astfel de participare este că majoritatea membrilor juriului sunt experți, adică arhitecți, ingineri sau arhitecți de peisagisti. Există, însă, diferite tipuri de competiții. Cel mai des întâlnite sunt concursurile deschise și cele cu participare limitată, cu precalificări, în care arhitecții sau echipele care aplică sunt selectate pe baza portofoliilor. În competițiile cu participare limitată, două locuri sunt, de obicei, rezervate tinerilor arhitecți care nu au avut ocazia să fi construit până la data concursului, care nu pot oferi astfel de realizări prin CV-ul lor.

Cum poate fi pus în practică cu succes proiectul câștigător al unui concurs? Cine este responsabil cu implementarea lui?

În general, autorilor câștigători li se încredințează și proiectarea edificiului propus. Autorul poate fi un arhitect individual sau o echipă de arhitectură care include ingineri și specialiști. O posibilă suplimentare a numărului de arhitecți implicați în proiect se realizează numai pe baza unei alte oferte. Toate aceste lucruri, ca și indicatorii de bază ai contractului sunt specificate

*Schoolhouse and Kindergarten Grono; Competition 2007, 1. Prize
Realisation 2008-2011; Copyright photographs: Javier Miguel Verme*

*Scoala și grădinița Grono; Concurs 2007, Premiu 1.
Realizare 2008-2011; autor fotografie: Javier Miguel Verme*

management and is responsible for the entire planning and building process. Bigger projects are often managed by a professional building authority or a specialised external manager. A crucial phase in the planning process is the voting for the building loan, where the population of the community approves or disapproves the construction based on the preliminary project and the cost evaluation, and in doing so has a controlling function.

From my experience I would say that the chance for a good final result is highest, when the team of planners forms itself and develops already the competition project together, when only a few, but intelligent and courageous decision makers are involved and when the hierarchies are clear. The later two points are true for the planners but even more for the politicians and public authorities on the client side.

What are the main public benefits of an architectural competition?

Competition stimulates, and we all know that there is an endless number of different solutions for a building task. The organisation of a building and construction costs, but also the urban impact and the architectural expression of a construction are strongly decided by the very basic layout and idea of a project. Especially here the creativity of sometimes more than 150 architecture offices, challenged by competition, can lead to surprising results.

În tema de concurs. Pentru proiectele mici și medii, arhitectul își asumă conducerea operațiunilor și este răspunzător pentru întregul proces de proiectare și de construire efectivă. Proiectele mai mari sunt cel mai adesea conduse de o autoritate profesională de construcții sau de un manager specialist extern. O fază decisivă a procesului de planificare este votarea bugetului destinat construcției, atunci când comunitatea își exprimă acordul sau dezacordul față de construcție, bazându-se pe proiectul preliminar și pe evaluarea costurilor, prin acest vot ea exprimându-și funcția de control asupra investiției respective.

Din experiență, aș spune că șansa obținerii unui bun rezultat final este ridicată atunci când echipa de proiectanți conturează și dezvoltă împreună proiectul de concurs, când este implicat un număr limitat de actori decizionali inteligenți și curajoși și când ierarhiile sunt clare. Ultimele două observații sunt vitale pentru proiectanți, dar încă și mai mult pentru politicienii și autoritățile publice aflate de partea clientului.

Care sunt principalele beneficii publice ale concursului de arhitectură?

Concursul este stimulator, și cu toții știm că poate exista un număr nesfârșit de soluții diferite care pot privi o aceeași sarcină constructivă. Organizarea clădirii și costurile construcției, dar și impactul urban și expresia arhitecturală a clădirii sunt în mare măsură condiționate de propunerea de

*Schoolhouse and Kindergarten Grono; Competition 2007, 1. Prize
Realisation 2008-2011; Copyright photographs: Javier Miguel Verme*

By means of the architectural competition the client buys a big range of very different ideas for a very specific problem and is free to choose according to its own criteria. Already in purely economical terms that more than justifies the effort of organising a competition. Generally speaking, I would argue that the architectural competition supports innovation to a certain degree and improves the general quality of building. Therefore, in a longer perspective, it makes sense not only in cultural but also in macro economical terms.

How does the architect relate to the architectural competition? what does it mean for the architect?

For us architects every competition is an enormous effort and investment, but also challenge and potential. In competition we are under pressure and we might override to our best. The architectural competition is also a realistic chance for young architects without any references or experience to build and to start their own practice. I for example won my first competition two years after graduation, 4 years later I won a second one which turned out to be my first built work. Competitions are of course a chance to build, but they are also a way to explore, develop and share architectural ideas and to make statements. The direct comparison

bază și de ideea proiectului. Îndeosebi în aceste situații, creativitatea, uneori a peste 150 de birouri de arhitectură implicate într-o aceeași competiție, poate furniza rezultate surprinzătoare. Prin însăși natura acestei competiții, clientul achiziționează o mare varietate de idei, uneori foarte diferite, pentru rezolvarea unei necesități foarte clar definite și este liber, în urma desfășurării ei, să aleagă dintre ele pe baza propriilor lui criterii. Fie și numai în termeni comerciali, se justifică, astfel, efortul organizării unei competiții de arhitectură. Vorbind în general, aș susține că un concurs de arhitectură sprijină inovația, noutatea până la un anumit punct și îmbunătățește evident calitatea generală a clădirii. Astfel, într-o perspectivă mai amplă, concursul are o rațiune nu numai din punct de vedere cultural, dar și în termeni macro-economi.

Cum se raportează arhitectul la concurs? Ce înseamnă acesta pentru arhitect?

Pentru noi, arhitecții, fiecare concurs este un imens efort și o uriașă investiție, dar și provocare, și potențialitate. În concurs suntem sub presiune și din acest motiv putem da ce avem mai bun. Concursul de arhitectură este, de asemenea și o șansă reală pentru tinerii arhitecți fără realizări sau fără experiență să construiască și să-și înceapă să-și formeze, plecând de aici, propria experiență profesională

*Scoala și grădinița Grono; Concurș 2007, Premiu 1.
Realizare 2008-2011; autor fotografie: Javier Miguel Verme*

between projects forces the architects to take in account the totality of aspects of architecture. Functionality or efficiency for example can not be ignored, but projects still have to be appealing.

However, there are also some dangers. Among others, there is a danger that conventions are questioned or even broken only very reluctantly, or that there are times when juries are mainly composed by the same people etc.

The most important for the architectural competition to be a powerful tool is a serious and professional organisation and a competent, openminded and courageous jury.

practică. Eu, de pildă, am câștigat primul concurs doi ani după absolvire, iar 4 ani mai târziu l-am câștigat pe al doilea, care a însemnat și prima mea clădire construită. Concursurile sunt, desigur, și o șansă de a construi, dar ele mai sunt și o modalitate de a explora, a dezvolta și a împărtăși idei arhitecturale, ca și de a formula „manifeste”. Compararea nemijlocită a proiectelor îl silește pe competitor să ia în calcul totalitatea aspectelor care țin de arhitectură. Funcționalitatea și eficiența cerute de o clădire, de pildă, nu pot fi ignorate, dar proiectele trebuie să continue să fie, chiar și atunci, atrăgătoare. Există, totuși, și unele riscuri. Printre altele, există pericolul ca „dogmele” să fie interogate sau chiar distruse numai cu mare încetineală, sau există situații în care juriile sunt compuse, fundamental, din aceiași oameni. Cel mai important lucru pentru ca un concurs de arhitectură să devină o unealtă profesională de mare forță este organizarea lui serioasă, profesională completată de prestația unui juriu competent, deschis și curajos.

(traducere și editare material Constantin Hostiuc)

❶ Raphael Zuber studied architecture until 2001 at the Swiss Federal Institute of Technology Zurich (ETHZ). In 2003 his own office in Chur. Among his important projects are the Ethnographic Museum Neuchâtel and the University Campus SUPSI in Mendrisio. Raphael Zuber has taught at several architecture schools including the Accademia di Architettura di Mendrisio, the Oslo School of Architecture and the EPFL in Lausanne. www.raphaelzuber.com

❶ Raphael Zuber a absolvit arhitectura în 2001 la Institutul Tehnologic Federal din Zurich. În 2003 și-a deschis propriul atelier de arhitectură în Chur. Printre proiectele sale importante se numără Muzeul Etnografic din Neuchâtel și Campusul Universității din Mendrisio. Raphael Zuber este profesor invitat al mai multor școli de arhitectură, printre care Accademia di Architettura di Mendrisio, Școala de Arhitectură din Oslo și EPFL Lausanne. www.raphaelzuber.com

Gheorghe Pătrașcu

CONCURSUL DE ARHITECTURĂ ÎNTR-UN FETISIZARE ȘI NECESITATE

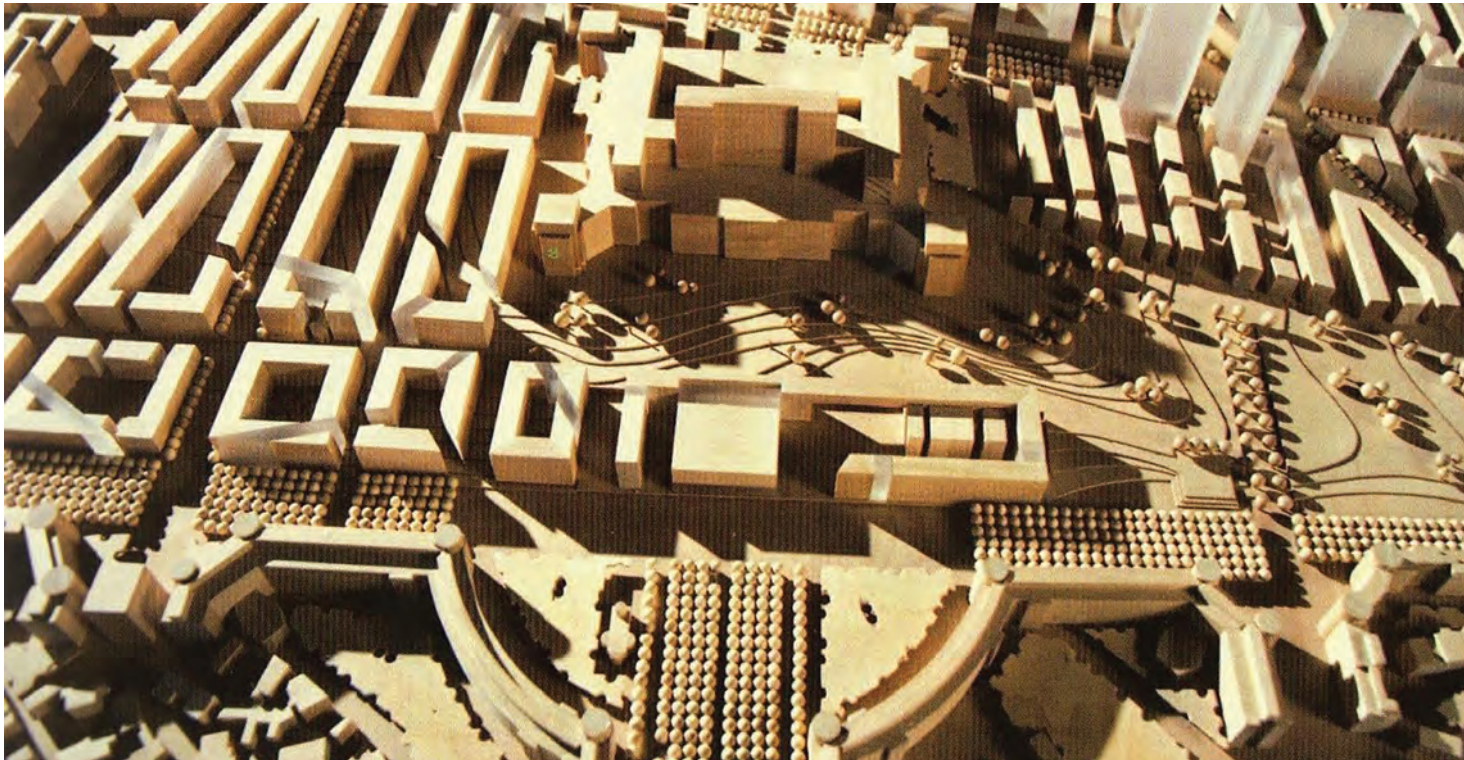
S-a scris și comentat suficient de mult pe tema necesității organizării de concursuri de arhitectură în România. Din păcate, subiectul a depășit în mod nesemnificativ cercul restrâns al arhitecților, fapt oarecum în concordanță cu incapacitatea breslei de a ieși mai puternic în zona publică a politicii și a impune calitatea în spațiul urban, calitatea în arhitectură. Concursul nu poate fi panaceul impunerii calității, dar cam toți profesioniștii implicați în proces sunt de acord că ar trebui să fie un instrument important în atingerea dezideratelor de calitate și eficiență în cheltuirea banului public.

În România s-au organizat relativ puține concursuri de arhitectură, unele de succes, dar dintre acestea îngrijorător de multe marcate de eșec sau de neatingerea obiectivului, de nerealizarea obiectului de investiție în parametrii proiectului câștigător. Ar trebui să ne întrebăm mai cu luciditate și onestitate care este cauza. Comentariul „de pe tușă” - cu audiri și analize docte, fără a propune soluții obiective, realiste și pragmatice - este încă un „sport național”, pe care mulți reprezentanți ai breslei l-au adoptat cu entuziasm. În România am rămas încă marcați de tradiția și uneori necesitatea dublului limbaj.

Reușita unui concurs de arhitectură este condiționată evident de stabilirea scopului precis și a procedurii adecvate, alese. Tema este esențială nu numai din punctul de vedere al arhitectului aplicant, dar mai ales al beneficiarului, asigurând premisele atingerii obiectivului propus. Regulamentul care trasează procedura, stabilește juriul, miza de participare, premiile/onorariile, timpul rezonabil pentru depunerea ofertelor este evident important. Aceste lucruri au fost în general conștientizate și nu voi insista asupra lor. Am participat la concursuri, am organizat concursuri și am făcut parte din juriul unor concursuri, dar încă nu am certitudini consolidate privind fenomenul concursului de arhitectură în România, așa că voi insista pe un singur aspect care mi se pare esențial: rolul politicului, cu încercări de exemplificare concretă.

Concursurile de arhitectură sunt reglementate în România prin legea nr.98/2016 privind achizițiile publice și prin normele metodologice de aplicare aprobate prin HG nr.395/2016. Importanța cadrului legislativ a fost neglijată de breaslă. Legea permite organizarea concursurilor într-o viziune europeană, dar trebuie remarcat de la început că nu consacră termenul de „concurs de arhitectură”, pe care îl folosim în mod curent, ci îl integrează în categoria „concurs de soluții”, definit ca „procedura care permite autorității contractante să achiziționeze, în special în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, al arhitecturii și ingineriei sau al prelucrării datelor, un plan sau un proiect selectat de un juriu pe baze concurențiale, cu sau fără acordarea de premii”. Cu ocazia modificării legii în anul 2016, s-ar fi putut aduce unele clarificări și completări, în sensul de a face procedura mai accesibilă structurilor achizitoare încremenite în tradiții comode. Totodată s-ar fi putut tenta introducerea obligativității pentru autoritățile publice, de a utiliza, în anumite condiții, în mod exclusiv, procedura de achiziție publică – concurs de soluții.

Revenind la cauzele care ne împiedică să avem concursul ca procedură curentă de achiziție publică, constatăm ca această procedură este relativ mai complicată și cronofagă. Concursul de soluții oferă însă două mari avantaje: decizia juriului este suverană, deci greu de contestat și se scapă de dictatura prețului cel mai mic, prețul devenind un criteriu printre altele în ecuația jurizării. Inconvenientul unei pregătiri mai sofisticate ar putea fi eliminat prin întărirea și specializarea structurilor de achiziții publice sau favorizarea apariției unor structuri autonome, care în condiții de asigurare a securității procedurii să preia sarcina achizitorului. Sunt partizanul preluării acestei activități de către Ordinul Arhitecților din România, numai prin excepție pentru concursuri de mare anvergură. În schimb, OAR ar putea participa, împreună cu

Macheta soluției câștigătoare a concursului București 2000, autori Meinhard von Gerkan și Joachim Zais - catalog Simetria

autoritățile locale, la realizarea unor structuri dedicate și bineînțeles ar putea susține în general inițiativa locală pentru a asigura coerența, credibilitatea și eficiența organizării concursurilor de soluții. Am asistat în ultima perioadă la unele tentative reușite de organizare a unor concursuri de soluții, urmate de încredințarea proiectării, dar și la eșecuri lamentabile care discreditează acest tip de achiziție. Disfuncțiile apar în general din planificarea procedurii, care presupune timp rezonabil alocat desfășurării ei și o temă exhaustivă, care să anticipeze cât mai exact dificultățile pe care le poate întâmpina realizarea obiectivului propus. Sunt cauze obiective, care însă nu pot justifica reținerea față de folosirea concursului de soluții pe scară extinsă, acesta fiind categoric cea mai adecvată procedură de achiziție în domeniile definite în lege. Atunci, de unde reticența masivă în promovarea concursului? Personal identific două cauze majore. În primul rând, lipsa voinței politice a decidentului, suprapusă peste lipsa unei „culturi” consolidate a concursului în România; senzația, de fapt falsă, că evitând acest tip de procedură se economisesc timp și bani și eventual se pot impune dorințe mai mult sau mai puțin sofisticate sau oneste ale achizitorului. În al doilea rând, cred că este vorba și de o impotență diplomatică de persuasiune a breslei în a convinge decidentul, care în multe cazuri are și un comandament politic.

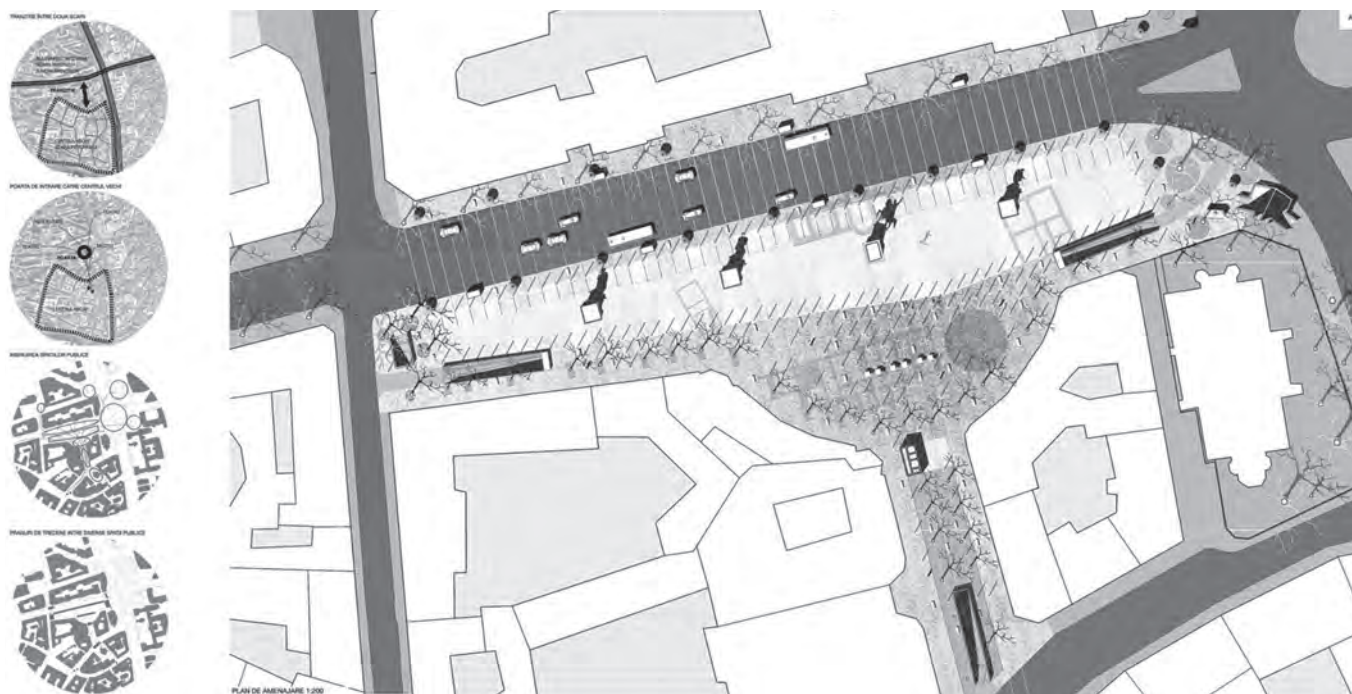
Voi încerca să susțin tezele mele prin exemplificări din Franța (din simplul motiv că fiind francofil, o cunosc mai bine). Voi prezenta sumar câteva concursuri de succes, deși există și în Franța rateuri notabile. Franța a avut șansa să aibă în perioada 1969-1995 trei președinți remarcabili, cu preocupări inclusiv pentru calitatea arhitecturală.

În 1971, la inițiativa președintelui Georges Pompidou, se finaliza concursul pentru Centrul Cultural Beaubourg, inaugurat în 1977, și care după moartea acestuia îi va purta numele. Lucrarea a fost achiziționată de arhitecții Renzo Piano, Richard și Sue Rogers,

cu aportul deloc neglijabil al inginerilor Edmond Happold și Peter Rice. În concordanță cu destinația de artă și cultură modernă a centrului, acesta a marcat o cotitură în expresia arhitecturală contemporană. Este elocvent un citat din presa vremii: „A întors arhitectura cu fundul în sus”. De remarcat încadrarea construcției sofisticate, atât din punct de vedere arhitectural cât și din punct de vedere structural, în bugetul alocat, cu un cost de aproximativ 1000 dolari/mp.

Valery Giscard d’Estaing, președinte între 1974 și 1981, a continuat politica culturală a lui Pompidou, impunând o legislație în domeniul construcțiilor cu preocupare pentru calitatea spațiului urban și a produsului de arhitectură (în această perioadă s-au eliminat standardele de cost). D’Estaing a inițiat spre sfârșitul mandatului proiectul „Le Grand Louvre”, decizia realizării lui fiind luată de către succesorul său. François Mitterrand, un foarte abil politician, președinte între 1981 și 1995, a dat dovadă de un oportunism abil. Profitând de terenul oferit de către cei doi predecesori, a lansat „Marile Proiecte” arhitecturale pentru Paris care, prin realizările de excepție datorate concursurilor internaționale de anvergură, i-au adus un prestigiu remarcabil, consolidându-i poziția politică și consacrand hotărât calitatea arhitecturală în Franța și nu numai. O excepție de la regula concursului a fost restructurarea muzeului Louvre, atribuită direct prestigiosului arhitect american de origine chineză Ieoh Ming Pei. Această încredințare directă ar putea sugera că nu trebuie să fetișizăm concursul, putându-se obține excelență și în afara acestei proceduri!

Dintre realizările epocii Mitterrand se remarcă și Arche de la Défense sau La Grande Arche care marchează și închide axul istoric est-vest al Parisului. Concursul, lansat în 1982, a reunit 424 de proiecte venite din întreaga lume, sub anonim. Juriul a selecționat patru proiecte, care au fost prezentate Președintelui. A fost selectat

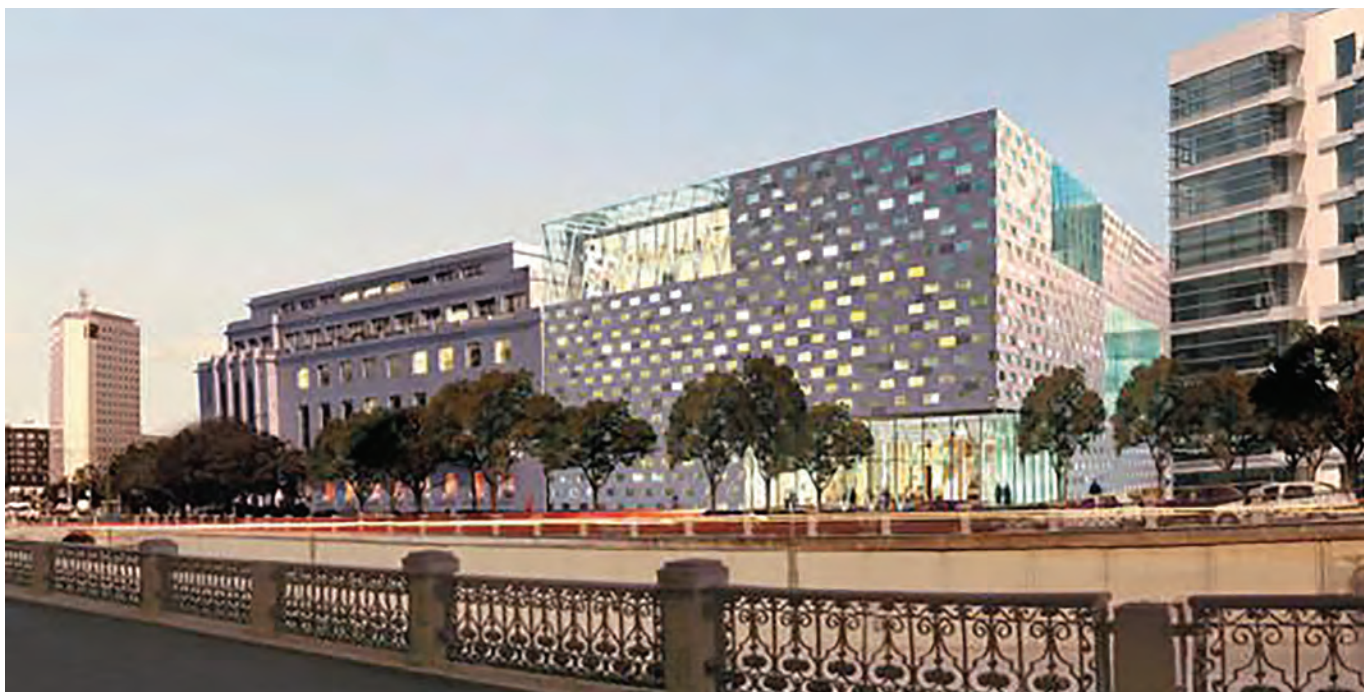

Amenajarea Pieței Universității, soluția câștigătoare, autori Ambra Fabi, Simona Dîrvari și Carole Lenoble

proiectul arhitectului danez Johann Otto von Spreckelsen (trebuie totuși remarcat că Președintele își baza decizia pe un corp de consilieri remarcabili profesional). Inaugurat în 1987, „Arcul de triumf” propus de Spreckelsen este consacrat ideilor umaniste și nu unei victorii militare, precum inspiratorul său din Place de L’Étoile, reper pe același ax. Cazul Tête Défense, numele sub care mai este cunoscut amplasamentul, ilustrează elocvent diversitatea situațiilor care pot apărea pe parcursul materializării unui proiect adjudecat printr-un concurs de arhitectură. Concursul internațional cu o participare masivă a suscitât un interes imens, concretizat printr-o soluție urbanistică și arhitecturală de excepție. Trebuie însă amintit că a existat un concurs precedent la nivel național, cu un rezultat dezamăgitor cauzat în principal de calitatea temei și promovarea defectuoasă. Pe parcursul executării lucrărilor, în 1987, arhitectul Johann Otto von Spreckelsen părăsește lucrarea cu puțin timp înainte de a muri. Refuzul familiei de a face publică cauza decesului a alimentat ipoteza unei sinucideri, având drept cauză stresul indus de conflictul cu arhitecții francezi ai structurii responsabile de realizarea lucrării, un conflict având ca obiect modificări ale proiectului motivate financiar și tehnic. Mai trebuie remarcat că La Grande Arche era prima lucrare de o asemenea anvergură pentru Spreckelsen. Paul Andreu a fost însărcinat cu continuarea lucrărilor. În contextul francez, trebuie subliniate două premise ale succesului concursului de arhitectură. În primul rând, organizarea și aplicarea rezultatelor concursurilor de arhitectură și apoi gestionarea operațiunilor de construire prin societăți de economie mixtă (SEM) „Etablissement Publique”, care garantează cheltuirea rațională a banului public. În al doilea rând, în Franța, pentru anumite categorii de lucrări și baremuri financiare, achiziția prin concurs este obligatorie pentru autoritatea achiziitoare. Pentru anumite categorii de lucrări considerate minore se practică aproape exclusiv selectarea arhitectului prin invitație la o competiție restrânsă, pe baza dosarului profesional.

În ideea de a argumenta teza formulată anterior, privind cauzele eșecului în România a promovării pe scară extinsă a concursului de soluții, voi emite sumar câteva opinii, rezumându-mă la câteva exemple în care, deși s-au obținut rezultate cel puțin onorabile, procedura nu a fost urmată de realizarea lucrării sau a fost realizată cu nerespectarea parțială sau chiar totală a proiectului câștigător.

În toamna anului 1995 s-a lansat concursul internațional de mare anvergură „București 2000”, cu o remarcabilă organizare, cu o participare internațională importantă, atât în ce privește concurenții, cât și componența juriului, cu scopul de restructurare urbană a unui teritoriu de peste 450 de ha afectat dramatic de demolările Noului Centru Civic promovat de Ceaușescu. A fost cel mai amplu concurs de arhitectură organizat în România, echipa câștigătoare condusă de arhitecții germani Meinhard von Gerkan și Joachim Zais propunând un proiect valoros, care a răspuns cu abilitate temei concursului. Neglijarea aspectelor pragmatice a instigat însă la negarea totală a operațiunii urbane anterioare, zona „Casa Poporului – Bulevardul Victoria Socialismului”, ceea ce a condus la tente ușor nerealiste. Inițial, proiectul părea să aibă chiar un consens politic, greu de imaginat pe malul Dâmboviței. Dificultățile au apărut în momentul încercării de constituire a agenției care ar fi trebuit să realizeze proiectul. Demersul, presărat cu naivități legate mai ales pe problemele financiare, economice și de drept urban, a eșuat în final în dispute politice care au condus la abandonarea proiectului. Am caracterizat sintetic, într-un articol anterior, concursul „București 2000” ca fiind un vis frumos care a murit lamentabil, dovedind incapacitatea politică de a susține mari proiecte naționale. În acest context, nu pot să-mi reprim spiritul iubitor de anecdotă, imaginându-mi care ar fi fost reacția în România dacă președintele Ion Iliescu, cel care a patronat concursul, ar fi avut privilegiul lui François Mitterrand de a alege proiectul câștigător din patru proiecte propuse de juriu.

Soluția câștigătoare a concursului pentru extinderea Palatului Victoria, autori Branimir Medic și Pero Puljiz, randare - www.oar-bucuresti.ro

În 2002 se finaliza singurul concurs serios și fundamentat corect din punct de vedere urbanistic și al temei de proiectare, organizat de Patriarhia Română printr-o echipă de profesioniști, cu sprijinul autorităților centrale și locale. Proiectul câștigător, propus de un colectiv al Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București condus de arhitectul Augustin Ioan, părea să împace cu abilitate exigențele urbanismului și arhitecturii moderne cu conservatorismul rigid al unei majorități a clerului ortodox din România. Noul patriarh, probabil în principal din motive de diplomatie internă a Bisericii Ortodoxe Române, a renunțat la proiect și la amplasament, oferind astăzi, pe noul amplasament din Dealul Spirii, o construcție de un eclectism banal și discutabil. În anul 2007, Cancelaria Prim Ministrului, împreună cu Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” și cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România, finaliza concursul internațional de arhitectură „Extinderea Palatului Victoria, sediul Guvernului României”. Organizat în două etape, concursul a fost câștigat în faza finală, din cele șase proiecte selectate în prima fază, de către echipa arhitecților Branimir Medic și Pero Puljiz. Soluția oferea un proiect perfect adaptat temei, având toate premisele unei reușite. În „buna” tradiție românească, a fost suficientă schimbarea guvernului, pentru ca Secretariatul General al acestuia să renunțe la investiție.

În anul 2010/2011, Primăria Municipiului București, în parteneriat cu Ordinul Arhitecților Filiala București, a organizat concursul „Amenajarea spațiului supraparcalaj Universitate: Proiect Tehnic”. Câștigătorii - Ambra Fabi, Simona Dîrvari și Carole Lenoble - au fost desemnați în urma unui concurs de soluții într-o singură fază, care s-a materializat într-un studiu de fezabilitate care urma să fie continuat cu proiectul tehnic și detaliile de execuție. Contractul de parteneriat public-privat încheiat anterior cu operatorul desemnat al parcalajului nu avea la bază o autorizație de construire, cum ar fi fost normal. Proiectul era puternic contestat de către Ordinul Arhitecților și de unele

organizații neguvernamentale, mai ales în ce privește amenajarea spațiului supraparcalaj; contestații justificate, în special cele legate de modul de abordare a proiectului. În aceste condiții, într-o încercare de a concilia disputele, Arhitectul-șef a decis (decizie care s-a dovedit nerealistă) organizarea concursului în colaborare cu Ordinul Arhitecților Filiala București. Ordinul Arhitecților a întârziat, uneori cu argumente subiective, întocmirea temei, iar ulterior echipa câștigătoare s-a dovedit incapabilă să se organizeze eficient pentru realizarea proiectului tehnic. În contextul crizei de timp, accentuată și de problemele create de descărcarea arheologică, primarul general, care de la început nu a agreat proiectul câștigător, a decis renunțarea la iluminatul ambiental și parțial la mobilierul urban, părți esențiale ale conceptului architectural.

Rămâne să apreciați dacă, prin exemplele pe care le-am dat, v-am convins că, pentru a reuși în ecuația complicată a promovării eficiente a concursurilor de arhitectură și urbanism în România, este nevoie de o negociere pragmatică cu decidenții politici sau administrativi, atât pe fondul problemei, cât și în cazurile particulare; că este nevoie ca breasla arhitecților să depășească poziția preponderent constatativ-contestatară, apelând la instrumentele diplomatiei și poate chiar la compromisul rezonabil. Chiar dacă nu ne place, pentru a fi eficienți, trebuie să recunoaștem rolul decisiv, în ecuație, al structurilor de putere alese democratic, manevrând cu abilitate momentele de oportunitate.

¹ Gheorghe Pătrașcu este membru al Consiliului Director Teritorial al OAR București. A ocupat funcții de conducere în administrația publică centrală și locală: 2001-2009, director general al Direcției de Dezvoltare Teritorială din Ministerul Dezvoltării, 2008-2016, Arhitect-șef al Municipiului București, 2016 secretar de stat la Ministerul Educației.

Adrian Bold

TEHNICI NEINVAZIVE ÎN TERAPIA DE GRUP

Ce este „Concurs” și pentru ce se utilizează?

Concursul este un supliment nutritiv care se administrează ori de câte ori sistemul se simte slăbit. El acționează atât la nivel central, cât și periferic, uneori, prin creșterea fluxului de sânge la nivelul articulațiilor cu societatea civilă.

Comprimatul poate fi utilizat pentru tratamentul următoarelor afecțiuni:

- dureri de cap, senzație de amețeală, confuzie ușoară la adoptarea unor decizii importante;
- senzație de rău (greață) sau stare de rău (vărsături), diaree, la avizarea proiectelor integrate în cotidianul urban;
- degenerescență profesională progresivă, însoțită de tulburări de memorie a locului;
- înroșirea bruscă și intensă a feței, la vederea studiilor de fezabilitate cu finanțare externă;
- agitație, tulburări ale somnului, după o zi de odihnă petrecută în parc;
- rigiditate a gâtului, dureri oculare sau disconfort fizic, la mers sau în repaus pe trotuar;
- erupții cutanate, umflarea buzelor, feței, gâtului sau limbii, după înghițirea involuntară a unor soluții toxice.

Cum se administrează acest medicament?

Doza recomandată este cea din orice rețetă europeană, dar nu mai puțin de trei comprimate pe an, cu eliberare prelungită a enzimei creației. Dacă luați, în mod accidental, mai multe comprimate cu eliberare prelungită decât doza recomandată, nu vă mai adresați imediat medicului, pentru că acesta poate să inducă reacții adverse, preferând o încredințare directă.

În acest caz, se recomandă a doua opinie, de preferat din partea colegiului profesional.

Atenție: medicamentul competiției provoacă dependență, stimulând atât cortexul apatic-deliberativ, cât și lobul imaginativ-decizional.

Sarcina, alăptarea și fertilitatea

Dacă sunteți însărcinat sau credeți că situația e gravidă, vă atenționăm că medicamentul poate să întârzie cu câteva luni nașterea soluției la termen.

Este, de asemenea, posibilă apariția unor complicații sau contestații, de natură să întârzie sorocul cu mai bine de patru ani, iar botezul să fie oficiat de un preot (în trecut) protestant, dar care poate să-și asume, la final, în scop electoral, chiar și paternitatea.

În cazul în care nu veți reuși să duceți sarcina la bun sfârșit, consolați-vă cu speranța că mici cantități din medicament pot trece în laptele matern al generațiilor viitoare.

Administrat și fără prescripție medicală, în cantități mici, tratamentul contribuie la creșterea fertilității, atât la persoanele vârstnice, cu reacții alergice la schimbare, cât și la tinerii absolvenți, ce prezintă simptome premature de oboseală cronică.

Conducerea vehiculelor și manipularea pietonilor pe drumurile publice

În timpul tratamentului, persoanele cu retard pot prezenta amețeli, de aceea este recomandat ca acestea să evite deplasările pe distanță lungă, mai ales în teritorii necunoscute.

Se recomandă ca, în această perioadă, ele să se rețină de la participarea la comisii de specialitate și de la consumul excesiv de cacao.

Conducătorii profesioniști, pietonii și bicicliștii vor observa, însă, treptat, o ușoară ameliorare a circulației, începând cu cea periferică, iar cu timpul, dacă nu vor întrerupe terapia, o revenire la valorile tensionale normale pe drumurile publice, însoțită de o creștere stabilă a irigației cu imaginație a creierului.

Dacă se vor semna cazuri de palpitații sau tahicardie în rândul publicului, ca urmare a șocului cultural, acesta e sfătuit să meargă de urgență la cea mai apropiată bibliotecă publică, în situația (puțin probabilă) în care nu toate aceste unități s-au specializat în pariuri sportive sau case de amanet.

Teste de sânge

Concursul poate modifica ușor culoarea hemoglobinei naționale în albastru.

Aceasta înseamnă că organele statului funcționează normal.

Cum se păstrează produsul?

Nu lăsați acest medicament la îndemâna oricui. A se păstra la temperaturi scăzute, în ambalajul original.

Nu-l aruncați pe calea apei sau a reziduurilor menajere.

Aceste măsuri vor ajuta la protejarea mediului.

Adrian Bold este arhitect; în perioada 1997-2008 a fost Arhitectul-șef al Capitalei, funcție pe care o ocupă din nou din Martie 2016.